

STOP HET

DURE LEVEN

STEM FUNDAMENTEEL FAIR

PVDA

SOCIAAL

RECHTVAARDIG

ACTIEF

www.pvda.be

I. WERK EN SOCIALE BESCHERMING

INHOUD

1. Vast werk met een volwaardig loon	5
2. Werkbaar werk	11
3. Solidariteit is goed voor de gezondheid	17
4. Recht op pensioen.....	25
5. Geef armoede geen kans.....	33
6. Sociale bescherming.....	41

1. VAST WERK MET EEN VOLWAARDIG LOON

STANDPUNT

Werknemers doen de samenleving draaien. Van bouwvakkers tot verplegers, van kassabedienden tot kunstenaars: wij willen respect voor ieder die werkt. Zonder werkvolk geen welvaart. We komen op voor vast werk en volwaardige lonen. We stoppen de sociale afbraak en verhogen de koopkracht. We maken korte metten met flexi-jobs en nul-urcontracten en beschermen werknemers tegen dolgedraaide flexibiliteit en banenverlies.

WAT WIJ WILLEN

EEN. VAST EN VOLWAARDIG WERK, HET NIEUWE NORMAAL

- We stoppen de wilde uitbreiding van deeltijdse banen, interimarbeid en flexi-jobs. Zonder vast en volwaardig werk kun je geen toekomst opbouwen.
- We vervangen onderbetaalde en preciaire banen die de sociale zekerheid ondermijnen door volwaardige banen.
- We geven schijnzelfstandigen zoals de werknemers van Deliveroo en Uber een volwaardig werknemersstatuut. We garanderen voor hen correcte loon- en arbeidsvoorwaarden, sociaal overleg en geschikte arbeidsmiddelen en uitrusting.
- Een onderneming die uitzendkrachten of jobstudenten wil inzetten moet eerst de eigen werknemers vragen of ze meer uren willen presteren. Zo kunnen vrouwen, die vaak deeltijds werken, hun arbeidstijd indien gewenst verhogen.

TWEE. UITZENDKRACHTEN ZIJN GEEN WEGWERPMENSEN

- We beperken interimarbeid tot de tijdelijke vervanging van welbepaalde vaste werknemers en tot uitzonderlijk, gespecialiseerd werk. Interims laten “proefdraaien” in plaats van meteen een volwaardig contract te geven, verbieden we.
- We stoppen de wildgroei van uitzendarbeid. We geven de vakbonden de mogelijkheid via sociaal over-

leg een maximumpercentage uitzendkrachten vast te leggen.

- Werknemers die zes maanden bij dezelfde werkgever met een interim- of tijdelijk contract aan de slag zijn, krijgen automatisch een vast contract.

DRIE. RECHT OP LOONSVERHOOGING

- We maken de loononderhandelingen weer vrij. We schrappen de loonwet van 1996 die een dwingende 'loonnorm' vastlegt.
- We staan garant voor de automatische indexering van lonen en vervangingsinkomens. We nemen benzine en diesel weer op in de index zodat die de reële levensduurte weerspiegelt.
- We verhogen het minimumloon tot 14 euro per uur (2.300 euro bruto per maand).
- We schrappen het "jeugdloon" dat jongeren tot 30% onder het minimumloon laat verdienen. Jongeren hebben recht op een volwaardig loon.
- We beschermen de loonbarema's op basis van anciënniteit.

VIER. MULTOLERANTIE VOOR SOCIALE DUMPING

- Gelijk loon voor gelijk werk. We zorgen ervoor dat werknemers die in België in dienst zijn, volgens de Belgische loon- en arbeidsvoorwaarden betaald worden.
- We laten niet tornen aan de wet-Major. We beschermen het statuut van de havenarbeiders.
- We pakken de sociale dumping in de transportsector aan. We dwingen betere rij- en rusttijden af en trekken de vergunning in van transportbedrijven die de wet overtreden.
- We versterken de sociale inspectie om sociale dumping en misbruik van uitzendarbeid tegen te gaan. We pakken zowel de malafide onderaannemers als de eigenlijke opdrachtgevers aan.
- Bij publieke aanbestedingen zetten we niet alleen de kostprijs maar ook sociale en ecologische criteria voorop en houden rekening met de tewerkstelling.
- Op bouwwerken in opdracht van de overheid aanvaarden we alleen volwaardige jobs. Geen wirwar van constructies en onderaannemingen die een loopje nemen met de sociale rechten en de veiligheid.

VIJF. EEN BETERE ONTSLAGBESCHERMING

- We koppelen aan subsidies voor bedrijven harde garanties voor de tewerkstelling. We zorgen dat subsidies voor vorming en opleiding resulteren in duurzame tewerkstelling.
- Met de wet-InBev verbieden we collectieve afdankingen in bedrijven die winst maken of dividenden uitkeren. We vorderen alle overheidssteun, subsidies en belastingkortingen terug van winstgevende bedrijven die toch afdanken.
- We verplichten bedrijven die collectief willen afdanken eerst alternatieven uit te werken: arbeidsduurvermindering, een reconversieplan ... We geven werknemers reële inspraak en integreren de toelevanciers in dat sociaal plan.
- We beschermen werknemers beter tegen individueel ontslag. Werkgevers moeten elk ontslag motiveren en werknemers krijgen de kans in beroep te gaan.
- We garanderen elke werknemer bij individueel ontslag een opzegtermijn van een maand per jaar anciënniteit, met een minimum van drie maanden.

VISIE

EEN. VAST EN VOLWAARDIG WERK, HET NIEUWE NORMAAL

"Jobs, jobs, jobs!" Zo kennen we premier Michel. Maar je gaat straks wel drie jobs nodig hebben om rond te komen. Tijdelijke contracten, interimwerk, flexi-jobs: gisteren nog een uitzondering, vandaag de norm. Zullen we de zekerheid van een vaste baan dan maar vergeten? "Wij hebben 176.000 jobs gecreëerd", beweert

Michel. Maar hij rept er met geen woord over dat het gros ervan tijdelijke, deeltijdse of interimbaantjes zijn.

Als het op jobs aankomt, hebben we geen wildgroei van pseudobaantjes nodig maar wel recht op zekerheid. Met het contract van onbepaalde duur weer als de norm. Zonder vast contract geen toekomst. Wie als interim van dagcontract naar dagcontract leeft, kan geen hypothecaire lening aangaan. Zonder vast contract kan je niet op eigen benen staan of een gezin stichten.

De PVDA heeft zich in het parlement altijd een tegenstander getoond van de flexi-jobs. Dat was bijvoorbeeld bij de sp.a wel anders. Die heeft zich alleen onthouden en stemde niet tegen. Het Vlaams Belang stemde dan weer vóór de flexi-jobs. Premier Michel achterna die zei: “Met de flexi-jobs maken wij de arbeidsmarkt modern en wendbaar.” In de harde realiteit zijn flexi-banen alleen maar morsige, onderbetaalde baantjes die de sociale zekerheid ondergraven en sociale rechten met de voeten treden. Wie naast zijn viervijfde job nog bijklust in de horeca, krijgt een flexi-loon van 9 euro per uur uitbetaald. Dat is nog twee euro minder dan het vastgelegde minimumloon in de horeca. En al evenmin hoeven horecabazen daar sociale bijdragen op te betalen. Ze moeten ook geen rekening houden met uurroosters of andere rechten: ze kunnen werkrachten de avond voordien nog oproepen. Al deze nulurencontracten zetten druk op de geldende loon- en arbeidsvoorwaarden en ze verdringen de echte, ongelogen, volwaardige tewerkstelling. Daar is een woord voor: sociale dumping. “Flexi-contracten zijn jojo-contracten”, zei Raoul Hedebouw in het Parlement. “Als werknemer hang je voortdurend aan het touwtje dat de werkgever op en neer laat gaan op het ritme van het bedrijf, de productie en de markt.”

In 2015 had de regeringspartij CD&V nog maar pas uitdrukkelijk beloofd de flexi-jobs “niet uit te breiden naar andere sectoren, want dat zou de sociale zekerheid ondermijnen” of ... de flexi-jobs van de horeca werden uitgebreid naar de grootwarenhuizen en de handel. Zelfs gepensioneerden kunnen nu bijklussen. Kom je niet rond met je laag pensioen? Dan moet je maar borden gaan wassen in het restaurant om de hoek.

Michel heeft ook de agressieve platformkapitalisten van Uber en Deliveroo ongemoeid gelaten die hun werknemers in de rol van schijnzelfstandige dwingen. Je krijgt bij hen geen werknemerscontract maar een contract als “zelfstandige”. Geen uurloon dus, maar een betaling per levering. Terug naar het stokoude stukloon. Zekerheid? Nul. De riders van Deliveroo moeten met eigen fiets en eigen werkkledij aan de slag. Ze moeten hun eigen boontjes doppen als ze ziek zijn, als ze een ongeval hebben, als er geen werk is. Ze moeten zelf hun pensioen opbouwen. Minister Kris Peeters had in Davos wat heette “een constructieve ontmoeting” met de topvrouw van Deliveroo en veroordeelde daarop de actie van de koeriers tegen hun arbeidsvoorwaarden. “Eerst steun en nu niets meer?” zo reageerden de vakbonden stomverbaasd.

Wij geven de schijnzelfstandigen een volwaardig werknemersstatuut. Dat is gewoon: correcte loon- en arbeidsvoorwaarden. Zodat platformkapitalisten ook instaan voor de arbeidsmiddelen en uitrusting van hun werknemers. Zodat ze socialezekerheidsbijdragen betalen en een syndicale delegatie en sociaal overleg aanvaarden.

Minder dan de helft van de jongeren start met een voltijdse baan. Ons land telt 162.000 onvrijwillig deeltijdsen en dat cijfer is heel vrouwelijk. Zij werken onvrijwillig deeltijds en zouden maar wat graag meer uren werken. Maar werkgevers zoals de grote winkelketens willen hun werknemers alleen deeltijdse contracten aanbieden. Wij leggen werkgevers daarom op: geef voorrang aan de eigen werknemers als er uren vrijkomen alvorens een beroep te doen op uitzendkrachten of jobstudenten.

TWEE. UITZENDKRACHTEN ZIJN GEEN WEGWERPMENSEN

In de top 100 van de grote bedrijven in ons land die het meest uitzendkrachten gebruiken, is gemiddeld 25% van de arbeidsplaatsen door hen ingevuld. Bij de top 20 stijgt dat cijfer zelfs tot boven 40%. En tien grote ondernemingen hebben meer uitzendkrachten dan “vaste” werknemers. Vooral in de callcenters en de logistiek is de toestand beroerd, maar zowat alle sectoren zijn betrokken partij.

Om daar paal en perk aan te stellen accepteren we deze interimarbeid alleen om welbepaalde vaste werknemers (op naam) tijdelijk te vervangen en voor uitzonderlijk of gespecialiseerd werk. We stoppen de praktijk interims te laten “proefdraaien” in plaats van ze meteen een volwaardig contract aan te bieden.

We geven de vakbonden de gelegenheid via sociaal overleg een maximumpercentage uitzendkrachten vast te leggen. Dat is vandaag op bedrijfsniveau al het geval. We willen afspraken op sectoraal niveau zodat ook bedrijven zonder syndicale delegatie zich daaraan moeten houden. Met sancties voor wie het plafond overschrijdt.

We hebben een compleet actieplan tegen het misbruik van uitzendarbeid nodig. We breiden de sociale inspectie uit, zodat verscherpte controles op het terrein haalbaar worden. We dringen het gebruik van dagcontracten terug – 70% van de interimarbeiders werkt vandaag met zulke onzekere dagcontracten. We versterken de greep van de vakbonden op het inzetten van interimkrachten op de werkvloer. We geven wie zes maanden bij dezelfde werkgever met een interim- of tijdelijk contract aan de slag is, automatisch een vast contract.

DRIE. RECHT OP LOONSVERHOOGING

We produceren meer rijkdom, maar die wordt steeds ongelijker verdeeld. Sinds 1980 is het aandeel van de lonen met 10% verminderd terwijl het aandeel van de winsten navenant is gestegen. Een miljardentransfer van de werknemers naar de grote aandeelhouders. Het ondermijnt de koopkracht van de bevolking en trekt de samenleving scheef.

De regering voerde een beleid om, zoals ze zei, “de concurrentiepositie van onze bedrijven te verbeteren”. Zo trok ze de zaken nog schever. Ze legde een indexsprong op en besliste de loonwet van 1996 te herzien zodat loonstijgingen bijna onmogelijk werden. De grootbedrijven maakten sinds 2014 dan ook 10,38 miljard meer winst terwijl onze lonen erop achteruit zijn gegaan. Volgens de cijfers van de Internationale Arbeidsorganisatie daalden de reële lonen in ons land in de laatste drie jaar met 2,3%.

De Europese Commissie, de regering en natuurlijk ook de werkgeversorganisaties willen af van de interprofessionele akkoorden. Zij willen het overleg zoveel mogelijk versnipperen naar sectoren, bedrijven en individuele werknemers. Wij verdedigen sterke interprofessionele akkoorden waarin in alle vrijheid loonsverhogingen afgesproken worden voor iedereen. Daarvoor moet de loonwet van 1996, die een bindende “loonnorm” oplegt, weg.

Zonder dat ze daar ook maar met één woord over gerept hadden in hun verkiezingsprogramma, legden de regeringspartijen in 2015 een indexsprong op: een loonverlies van 2%. De index, die de lonen, pensioenen en uitkeringen aanpast aan de levensduurte, is hen duidelijk niet dierbaar. Door de indexsprong verliezen werknemers, over de loopbaan berekend, 20 à 30.000 euro. Er wordt niet getornd aan de index! Wij willen dat benzine en diesel – die de voorbije jaren in prijs verdubbeld zijn – weer worden meegerekend. De index moet de werkelijke levensduurte weerspiegelen.

“Vechten voor 14”. Met deze campagne komt het ABVV op voor een rechtvaardig loon voor volwaardig werk. Concreet: een minimumloon van 14 euro. Het armoederisico van mensen die werk hebben, is gestegen naar 4,7%. De helft van alle nieuwe jobs heeft een loon op het niveau van de 20% laagst betaalde banen. Elf euro, dat is het hongerloon van schoonmaaksters in ons land. Dat moet hoger. Wij verhogen het minimumloon naar 14 euro per uur, of 2.300 euro bruto per maand. Voor kmo's voorzien we in overgangsmaatregelen in de vorm van loonsubsidies.

“Jobs, jobs, jobs” roepend besliste de regering een lager minimumloon in te voeren voor jongeren onder 21 jaar. Wie 21 is, heeft nog recht op een “volwassen” minimumloon, maar voor elk jaar jonger wordt daar koudweg 6% van afgepakt. Merkwaardig genoeg verzette Groen zich niet. Ook het Vlaams Belang ziet

blijkbaar geen graten in jongeren in de solden te zetten. Eigen volk eerst, maar jongeren laatst. Yousra was er 18 in 2016. Ze werkte in een supermarkt voor 1.500 euro bruto maar viel nu terug op 1.304 euro. Zo heeft de regering met haar soldenjobs jongeren in onzekerheid en armoede geduwd. Wij willen jongeren een volwaardig loon geven en schrappen het “jeugdloon”.

De regeringspartijen N-VA, CD&V, Open Vld en MR zijn ook de barema's, waarbij werknemers volgens anciënniteit vergoed worden, onder schot beginnen te nemen. Zij willen van die barema's af. Zij willen individuele loonsverhogingen op basis van “productiviteit” en “competentie”. Of hoe je collectieve loonafspraken vervangt door individuele willekeur en de loonvorming vastklijkt aan de economische conjunctuur en de concurrentiepositie. Wij verdedigen de barema's. Ze bieden zekerheid. Ze zijn voor 68% van de werknemers in de privé bij cao vastgelegd.

VIER. NULTOLERANTIE VOOR SOCIALE DUMPING

De Europese detacheringsrichtlijn geeft werkgevers de gelegenheid voor hun buitenlandse werknemers slechts de socialezekerheidsbijdragen van het thuisland te betalen. In de transportsector mogen ze hun buitenlandse chauffeurs zelfs de lage lonen van het thuisland betalen. Zo worden Europese collega's elkaars concurrenten. Dan worden werknemers vervangen door onderbetaalde, slecht beschermde arbeiders uit Polen of Roemenië bijvoorbeeld. Een race naar de bodem met almaar bedenkelijker arbeidsvoorwaarden.

Wij gaan voor gelijke sociale rechten voor alle werknemers in Europa. We willen de sociale dumping weg. Gelijk loon voor gelijk werk.

We eisen dat voor wie in België in dienst wordt genomen, de Belgische loon- en arbeidsvoorwaarden gelden, ook in de transportsector. Het land waar de werknemer werkt – en niet zijn land van herkomst – betaalt de socialezekerheidsbijdragen en stort het geld daarna door naar het land van herkomst.

“De wet-Major is een onding uit vervlogen tijden. Totaal contraproductief. Zo vlug mogelijk weg ermee!” Dat zegt Eric Janssens, bestuurslid van N-VA Antwerpen en voormalig directeur van BASF. Ook Open Vld wil de wet-Major weg.

Maar deze wet is de hoeksteen van de havenarbeid. Ze zorgt voor erkenning van vakmanschap, veiligheid en sociale bescherming van dokwerkers. Dat is ook in de 21^e eeuw meer dan nodig. We beschermen het statuut van de havenarbeiders. Wij laten niet raken aan de wet-Major.

In de transportsector dwingen we betere rij- en rusttijden af. Flexibilisering en sociale dumping zijn geen natuurverschijnselen. We kunnen er samen veel aan doen. Van transportbedrijven die de wet overtreden, trekken we de vergunning in. We maken komaf met postbusfirma's. Sommige Belgische firma's zijn meesters in het opzetten van fictieve postbusbedrijven in Oost-Europa om mensen van daar bij ons extra hard uit te buiten. We laten die zwendelaars niet ontsnappen en laten niet toe dat ze de verantwoordelijkheid afwentelen op malafide onderaannemers die het vuile werk voor hen opknappen.

Om sociale dumping en misbruik van uitzendarbeid aan te pakken versterken we de sociale inspectie. We controleren en sanctioneren iedereen in de keten van onderaannemers die profiteert van sociale dumping. Strenge controle door een sterke sociale inspectie dient in elke Europese lidstaat een prioriteit te zijn: in de landen van herkomst en in de landen waar het werk gepresteerd wordt. De sociale inspectie betreft de vakbonden structureel bij die controle.

De PVDA heeft samen met de werknemers van Van Hool een wetsvoorstel uitgewerkt voor sociale en ecologische criteria bij de aankoop van bussen, trams en treinen, de “wet-Van Hool”. Met deze wet zetten we bij publieke aanbestedingen niet alleen de kostprijs voorop, maar ook sociale en ecologische criteria. Dat kan perfect, zo blijkt uit twee Europese richtlijnen. Daarbij staat ook de bescherming van de werkgelegenheid

voorop. Het is toch absurd dat De Lijn bussen bestelt in het buitenland terwijl bij busconstructeur Van Hool – nota bene producent van klimaatneutrale waterstofbussen – jobs moeten sneuvelen.

Op bouwerven in opdracht van de overheid aanvaarden we alleen volwaardige jobs. Geen wirwar van constructies en onderaannemingen die een loopje nemen met de sociale rechten en de veiligheid. De overheid moet het voorbeeld geven.

VIJF. EEN BETERE ONTSLAGBESCHERMING

Sinds 2010 werden in ons land meer dan 72.000 werknemers het slachtoffer van collectief ontslag. Grootbedrijven maken forse winsten en keren torenhoge dividenden uit aan de aandeelhouders, het management verdient tonnen geld en tegelijk zetten die bedrijven schaamteloos werknemers op straat. De regering stort dan wat krokodillentranen en slaat de bladzijde snel om. Toen PVDA-Kamerlid Marco Van Hees een hoorzitting vroeg over het banenverlies bij Carrefour, wuifde Vincent Van Quickenborne van Open Vld dat weg. “Nutteloos”, klonk het.

In 2010 besliste AB InBev 800 jobs te schrappen terwijl de aandeelhouders voor een miljard euro dividenden uitgekeerd kregen. Graaikapitalisme. De PVDA diende in het parlement een voorstel in voor de “wet-InBev”. Daarmee verbieden we collectieve ontslagen in bedrijven die winst maken of dividenden uitkeren. Plannen voor herstructurering of collectieve afdanking moeten eerst voorgelegd worden aan een paritair orgaan. Dat orgaan onderzoekt de motivatie en geeft al dan niet zijn goedkeuring. We vorderen alle overheidssteun, subsidies en belastingkortingen terug van winstgevende bedrijven die toch werknemers afdanken.

We verplichten bedrijven die willen herstructureren eerst alternatieven uit te werken zoals een collectieve arbeidsduurvermindering of een reconversieplan. De werkgever moet daarbij met voorstellen over de brug komen. We geven werknemers reële inspraak. We betrekken ook de werknemers van toeleveranciers en onderaannemers volwaardig bij het sociaal plan. Het moederbedrijf dat herstructureert en afdankt neemt daarbij de kosten op zich. We voorzien ook in sancties van zes maand tot drie jaar effectieve gevangenisstraf voor werkgevers die de wetgeving niet respecteren. Ook kunnen gebouwen, terreinen en machines in beslag genomen worden wanneer de rechten van de werknemers met de voeten worden getreden.

België biedt werknemers in Europa zowat de zwakste bescherming van tegen individueel ontslag. Wij versterken die bescherming. We tekenen Conventie 158 van de Internationale Arbeidsorganisatie. Die verplicht de werkgevers elk ontslag te motiveren. Werknemers krijgen de kans om zich te verdedigen, met bijstand van de vakbond en hebben het recht in beroep te gaan bij de arbeidsrechtbank.

We garanderen bij individueel ontslag een opzegtermijn van één maand per jaar anciënniteit, met een minimum van drie maanden. Zo bemoeilijken we willekeurig ontslag.

2. WERKBAAR WERK

STANDPUNT

Werk op mensenmaat, daar gaan we voor. Van een dolgedraaide 24-uurseconomie, zeven dagen per week, wordt niemand beter, behalve de grote aandeelhouders. Eén op de acht werknemers in België omschrijft zijn werk-privébalans als problematisch. We maken het werk echt werkbaar en geven werknemers zekerheid en recht op rust. We garanderen respect voor uurroosters en arbeidsvoorwaarden en zetten resoluut in op gezondheidspreventie op het werk. We zetten stappen in de richting van een 30-urenweek. Zo maken we de combinatie tussen arbeid en gezin haalbaar. We werken om te leven, we leven niet om te werken.

WAT WIJ WILLEN

EEN. MAAK VAN 30 UUR HET NIEUWE VOLTIJDS

- We passen de wetgeving aan zodat de 30-urenweek met loonbehoud wettelijk mogelijk wordt. Zo maken we tijd voor gezin en hobby's, bestrijden we burn-out en creëren we nieuwe jobs.
- De overheid zet de bakens uit. We experimenteren met de 30-urenweek bijvoorbeeld in de kinderopvang of in rusthuizen, zoals in het Zweedse Göteborg. Om de weggevallen uren op te vangen, plannen we compenserende aanwervingen.
- We stimuleren bedrijven en sectoren om de 30-urenweek in te voeren. We selecteren 1.000 ondernemingen die de sprong wagen. Durfbedrijven die kiezen voor de toekomst, krijgen financiële ondersteuning en intensieve coaching.

TWEE. WERK OP MENSENMAAT

- We maken de uurroosters opnieuw leefbaar. Een werkdag telt minimum 3 en maximum 8 werkuren. Tussen twee arbeidsprestaties garanderen we minstens 14 uur rusttijd.
- Uurroosters moeten minstens een maand op voorhand gecommuniceerd worden, tenzij daarover andere afspraken met de vakbonden gemaakt zijn.
- Werknemers hebben recht op een vaste werkweek. Elk uur bovenop de normale arbeidstijd beschouwen we als een overuur. Werknemers krijgen dan 50% extra loon en mogen hun overuren binnen de drie maanden recupereren op een dag naar keuze.
- We maken van overuren opnieuw de uitzondering, niet de regel. Overuren kunnen enkel op vrijwillige basis.

DRIE. RECHT OP RUST

- We beperken zondagswerk tot sectoren waar het echt niet anders kan, zoals de horeca, hulpdiensten of rust- en verzorgingstehuizen.
- We bewaken het recht op deconnectie. Smartphones, gsm's en het internet zijn geen excuus om werknemers dag en nacht, zeven dagen per week te laten werken. We verbieden dat de baas werknemers verplicht buiten de werkuren werkmails te beantwoorden of bereikbaar te zijn.

VIJF. INZETTEN OP GEZONDHEIDSPREVENTIE

- We leggen de eindverantwoordelijkheid voor gezondheid en veiligheid op het werk resoluut bij de werkgever. We zetten daarbij volop in op preventie.
- We erkennen musculoskeletale aandoeningen (pijn in de rug, polsen en ellebogen), stress en burn-out als beroepsziekten.

- We voeren een gezondheidstoets in om de impact van veranderingen in het arbeidsproces op de fysieke en mentale gezondheid te meten.
- We gaan voor een grondige jaarlijkse gezondheidsaudit die uitmondt in een actieplan met concrete doelstellingen, goedgekeurd door de werknemers.
- We geven werknemers reële inspraak in het gezondheidsbeleid van hun bedrijf. Beslissingen in het Comité voor Preventie en Bescherming op het Werk (CPBW) worden voortaan bij consensus genomen.
- We versterken de inspectiediensten voor welzijn en gezondheid op het werk en zorgen ervoor dat ook kleine bedrijven beter gecontroleerd worden.
- We maken bedrijfsartsen onafhankelijk, door de oprichting van een publieke Dienst Arbeidsgeneeskunde, gefinancierd door de werkgevers.

VISIE

EEN. MAAK VAN 30 UUR HET NIEUWE VOLTIJDS

De Zweedse havenstad Göteborg is de sociale trendsetter. Sinds 2015 experimenteert de stad volop met de 30-urenweek voor het stadspersoneel en dat mét loonbehoud. Gedurende 23 maanden liep een experiment in een lokaal woonzorgcentrum. De eindbalans oogt fraai. De arbeidsvoorwaarden voor de verpleegkundigen verbeterden sterk terwijl ook de kwaliteit van de zorg erop vooruitging. Het stadsbestuur van Göteborg evalueerde het experiment positief en startte nieuwe 30-urenweken op in een kindercrèche en voor sociaal werkers.

België kan niet achterblijven en moet resoluut mee het voortouw nemen. De 30-urenweek met loonbehoud is dé oplossing voor heel wat uitdagingen.

Sinds kort zijn er in ons land meer zieken dan werklozen, zowat 400.000. Het helse werktempo en de moeilijke combinatie tussen arbeid en gezin maken ontelbare slachtoffers. Ziek, opgewerkt, tot de burn-out volgt. De tijd als pletwals. Een vijfde van de werknemers loopt een verhoogd risico op burn-out. Een derde van alle ziekteverlet is te wijten aan stress. In tien jaar is het aantal zieke werknemers met 33% gestegen. We moeten dringend de bakens verzetten. De 30-urenweek brengt de loopbaan weer in balans.

Het nieuwe voltijds bevordert de gendergelijkheid. Nu werken heel wat vrouwen noodgedwongen deeltijds; met loonverlies. Ze betalen die arbeidsduurvermindering cash in termen van loon, carrière en pensioen. De 30-urenweek met loonbehoud bestrijdt deze loonkloof door werk en gezin structureel in evenwicht te brengen. Het is geen toeval dat net vrouwenorganisatie FEMMA als eerste in ons land een experiment met de 30-urenweek is gestart.

Wat een schril contrast: werkenden die het begeven onder de tijdsdruk en de werklast, en daarnaast een leger van bijna 400.000 werklozen! Omdat de 30-urenweek voor veel compenserende aanwervingen zorgt, geven we de lokale jobcreatie een duw in de rug. Digitalisering, robotisering en stijgende productiviteit maken de 30-urenweek niet alleen mogelijk, maar ook noodzakelijk.

Concreet willen we de wetgeving aanpassen zodat de 30-urenweek met loonbehoud wettelijk mogelijk wordt. Daarvoor moet onder meer de loonwet van 1996 sneuvelen.

De overheid moet de lijnen uitzetten. We experimenteren met de 30-urenweek bijvoorbeeld in openbare rusthuizen of in de kinderopvang. We selecteren deze proefprojecten zorgvuldig, in nauw overleg met het betrokken personeel. Om de weggevallen uren op te vangen, plannen we compenserende aanwervingen. We introduceren de 30-urenweek in permanente samenspraak met vakbonden en werknemers. Door overheid zelf het voortouw te nemen, tonen we de samenleving en de privésector dat de 30-urenweek geen verre droom is, maar een haalbare realiteit.

We stimuleren bedrijven en sectoren de 30-urenweek in te voeren. We selecteren 1.000 ondernemingen die de sprong wagen. Durfbedrijven die kiezen voor de toekomst krijgen financiële ondersteuning en intensieve coaching. We richten een taskforce op met vakbondsmensen, HR-experts en arbeidsorganisatiesdeskundigen om kmo's te begeleiden naar de 30-urenweek.

TWEE. WERK OP MENSENMAAT

Werken we om te leven of leven we om te werken? “Werkgevers zullen werknemers tot 11 uur per dag of 50 uur per week kunnen doen werken. Ze compenseren dat door kortere werkdagen op een ander moment”, zo legt minister Kris Peeters van CD&V uit. Het is bitter dat de minister dat uitgerekend vertelde bij de voorstelling van zijn “Wet werkbaar en wendbaar werk”.

Superflexibiliteit in een race die almaar versnelt, het is een trend in heel de Europese Unie. Kris Peeters vindt dat het arbeidsrecht “werkgevers moet toelaten pieken en dalen in de productie op te vangen.” Of hoe de mensen zich moeten aanpassen aan de grillen van de markt. Voor de PVDA dient de economie ten dienste te staan van de samenleving en niet omgekeerd.

Flexibiliteit moet de uitzondering blijven en mag niet de norm zijn. Wij verzetten ons tegen een 24-uurs-economie, zeven dagen per week, met wisselende uurroosters en onvoorspelbare werkweken. Om burn-out en stress te vermijden en ons sociaal leven te kunnen organiseren zijn vaste werkweken nodig met voorspelbare uurroosters. Dat is een elementair recht.

We heroveren de greep op onze tijd. We maken uurroosters leefbaar en voorspelbaar. Een werkdag telt minimum 3 en maximum 8 werkuren. Tussen twee arbeidsprestaties garanderen we minstens 14 uur rusttijd. Uurroosters moeten minstens een maand op voorhand gecommuniceerd worden tenzij daarover andere afspraken met de vakbonden gemaakt worden.

We keren terug naar de algemene regel: overuren zijn in principe te vermijden. Dat blijft voor ons een basisgegeven. Overuren maken schaadt de gezondheid, zorgt voor stress en zet het sociale leven onder druk. En waarom zouden ouderen meer werken terwijl jongeren werk zoeken?

Het stelsel van het Plus Minus Conto, onder andere in de automobielsector, ziet overuren als “normale” arbeidsuren. Het is een bedenkelijke vorm van superflexibiliteit volgens de fluctuaties in de productie. Werknemers hebben recht op een vaste werkweek. Voor ons kunnen overuren alleen op vrijwillige basis. Verplichting is hier uit den boze. Elk uur bovenop de normale arbeidstijd beschouwen we als een overuur. Werknemers krijgen dan 50% extra loon en mogen hun overuren binnen de drie maanden recupereren, op een dag naar keuze.

DRIE. RECHT OP RUST

We beperken zondagswerk tot sectoren waar het niet anders kan, zoals de horeca, hulpdiensten of rust- en verzorgingstehuizen. We stellen paal en perk aan de ongebreidelde groei van de zondagsopeningen in almaar meer stadskernen die als “toeristische zone” erkend worden. Het winkelpersoneel heeft recht op zondagsrust.

Nachtwerk schaadt de gezondheid. In de zorg en in bepaalde economische sectoren zoals de chemie en het staal is nacht- en zondagswerk noodzakelijk. Maar elders beperken we het zoveel we kunnen.

Digitale communicatie heeft een positieve impact op efficiëntie, productiviteit en ons sociaal netwerk. Tegelijk is ze ook een bron van stress en burn-out. De baas kan misbruik maken van sms, e-mail en sociale media om je onder druk te zetten en de arbeidstijd ongemerkt te verlengen. Zo komt je recht op rust in het

gedrang. We beschermen daarom het recht op deconnectie. Gsm's, smartphones en het internet dienen niet als een kneep om werknemers 24/7 te laten werken. We nemen het recht op deconnectie op in de wetgeving en geven sancties voor werkgevers die zich daar niet aan houden. Niemand mag verplicht worden buiten de werkuren werkmails te beantwoorden of bereikbaar te zijn voor de baas. We voorzien ook communicatievrije periodes. In die periodes mogen werkgevers geen mails, sms'en of socialemediaberichten naar personeel sturen. Deze regels gelden ook voor telewerkers. We gieten het recht op deconnectie in precieze afspraken, verankerd in een collectieve arbeidsovereenkomst en beschermd door de vakbonden.

VIER. INZETTEN OP GEZONDHEIDSPREVENTIE

Het werkritme is dikwijls niet meer te harden, werkdruk en werkstress stijgen snel. Hyperflexibiliteit en preciaire arbeid worden de nieuwe norm. Veel mensen zitten gevangen in ziekmakende "citroenloopbanen": heel intense, fysiek en mentaal zwaar belastende loopbanen waarin ze als citroenen uitgeperst worden. Kapitalisme is schadelijk voor de gezondheid. Alles moet sneller. Maar velen moeten afhaken. We beleven een epidemie van burn-outs, vergelijkbaar met de plaag van de stoflongen in de vorige eeuw. Onderzoek van Securex geeft aan: 62% van de werknemers in ons land kampt met overmatige stress op het werk. En 17% wordt daadwerkelijk geconfronteerd met burn-out. Zorgwekkend is ook dat meer en meer jongere werknemers af te rekenen krijgen met psychische problemen.

Pijnlijke of vermoeiende houdingen moeten aannemen, mensen of zware lasten moeten dragen en verplaatsen, repetitieve hand- en armbewegingen ... Ook als gevolg van de sterke fysieke overbelasting op de werkvloer duiken gezondheidsproblemen op. Zo zien we een sterke toename van musculoskeletale aandoeningen zoals chronische pijn in de rug, polsen en ellebogen.

Meer en meer mensen zijn gewoon mentaal en/of fysiek op. De cijfers spreken voor zich. Ons land heeft de kaap van 400.000 langdurig zieke werknemers gerond. Dat zijn er 100.000 meer dan vijf jaar geleden en dubbel zoveel als 15 à 20 jaar geleden. Het zijn mensen die minstens een jaar arbeidsongeschikt zijn en in de invaliditeit terechtkomen. Ze vormen al 5% van de beroepsbevolking.

De regeringsmaatregelen maken werken nog minder werkbaar. Zo verhoogde de regering-Michel in 2018 de leeftijd voor landingsbanen van 55 naar 60 jaar. Nochtans kampt een kwart van de 55-plussers met gezondheidsklachten.

We leggen de eindverantwoordelijkheid voor gezondheid en veiligheid op het werk bij de werkgever. We zetten daarbij maximaal in op preventie. We breiden de geldende verplichtingen van de werkgever uit naar alle gezondheidsrisico's, meer bepaald wat betreft musculoskeletale aandoeningen (chronische rugklachten, tendinitis enzovoort) en stressgerelateerde aandoeningen zoals burn-out. De werkgever is via een resultaatsverbintenis verplicht maatregelen te treffen, op straffe van sanctie. We breiden de controles daarover uit. We erkennen musculoskeletale aandoeningen, stress en burn-out als beroepsziekten.

We voeren een gezondheidstoets in om de impact van veranderingen in het arbeidsproces op de fysieke en mentale gezondheid van de werknemers te meten. We gaan voor een grondige jaarlijkse gezondheidsaudit die uitmondt in een actieplan met concrete doelstellingen, goedgekeurd door de werknemers.

We geven werknemers reële inspraak in het gezondheidsbeleid van hun bedrijf. Beslissingen in het Comité voor Preventie en Bescherming op het Werk worden voortaan bij consensus genomen. We versterken de rol van de vakbonden bij alle beslissingen die impact hebben op de gezondheid en het psychisch welbevinden van werknemers.

We versterken de inspectiediensten voor welzijn en gezondheid op het werk en zorgen ervoor dat ook kleine bedrijven goed gecontroleerd worden. We zorgen daarbij voor voldoende personeel.

De arbeidsgeneeskunde is vandaag een concurrentiële, commerciële sector geworden. Bedrijfsarts en

werkgever hebben een contractuele relatie waarbij de werkgever – en niet de werknemer – de klant is. Dat brengt de missie van de bedrijfsarts – de preventieve en collectieve bescherming van de gezondheid van de werknemers – in het gedrang. Zo oefent de werkgever vaak druk uit op de bedrijfsarts om langdurig zieke werknemers bij de re-integratiebeoordeling als “definitief ongeschikt” te klasseren, waarop de werkgever de langdurig zieke werknemer op basis van “medische overmacht” kosteloos op straat kan zetten. We richten daarom een Instituut voor de Arbeidsgeneeskunde op, als een publieke gezondheidsdienst. Het instituut wordt via een collectief fonds door de werkgevers gefinancierd, met de nodige garanties op onafhankelijkheid van de bedrijfsartsen.

**KRAAK
DE PRIJS
VAN DE**

MEDICAMENTEN

STEM ADEMBENEMEND GEZOND

PVDA

SOCIAAL

RECHTVAARDIG

ACTIEF

www.pvda.be

3. SOLIDARITEIT IS GOED VOOR DE GEZONDHEID

STANDPUNT

De gemeenschap moet instaan voor de gezondheidszorg. Ze moet daar voldoende financiële middelen voor hebben. We zetten de markt buitenspel en investeren in een publieke gezondheidszorg van kwaliteit en op mensenmaat. Gezondheid is geen markt, maar een basisrecht voor iedereen. We gaan voor de uitbouw van sociale groepspraktijken waar je gratis naar de dokter kan en we versterken hun aanbod met sociaal werkers en psychologen. Met het kiwimodel kraken we de prijs van geneesmiddelen. We verlagen ook de prijs voor specialisten en voor een ziekenhuisopname.

WAT WIJ WILLEN

EEN. ZONDER GELD NAAR DE HUISARTS: EEN SOCIALE EN STERKE EERSTE LIJN

- Tegen 2025 willen we een miljoen Belgen inschrijven in het forfaitair model. We stimuleren de wijkgezondheidscentra zoals die van Geneeskunde voor het Volk waar mensen zonder te betalen terecht kunnen voor hulp en verzorging.
- Zonder geld naar de huisarts moet kunnen voor iedereen. Voor alle patiënten voeren we via digitale weg een algemeen derdebetalersstelsel in, met terugbetaling van het remgeld.
- We werken ook voor andere disciplines die onder de eerste lijn vallen, zoveel mogelijk de financiële drempels weg: voor kinesisten, tandartsen, psychologen en andere disciplines.
- Deze eerste lijn, al deze disciplines samen, geven we een belangrijker plaats in de geneeskunde.
- We gaan voor de uitrol van huisartsenwachtposten in het hele land. We continueren hun werking en verbeteren die nog.

TWEE. GEEN TWEE SNELHEDEN IN ONZE ZIEKENHUIZEN

- We verlagen de financiële drempels in de ziekenhuizen. De ereloonsupplementen in éénpersoonskamers schaffen we af. Alle artsen volgen de afgesproken tarieven. Zo garanderen we dezelfde zorg voor iedereen.
- We betalen alle specialisten een vast inkomen, zoals nu al gebeurt voor universiteitsprofessoren. Hen per prestatie betalen wordt verleden tijd.
- We maken werk van de hervorming van onze ziekenhuizen. Het aanbod laten we meer centraal plannen zodat de concurrentie tussen de grote ziekenhuismastodonten plaatsmaakt voor meer samenwerking.
- We hebben er aandacht voor dat er voldoende lokale ziekenhuizen blijven voor de basisziekenhuiszorg.
- Met de hervorming van de specialistenlonen maken we geld vrij voor de ziekenhuizen. Dat geld gebruiken we eerst en vooral voor meer personeel en betere werkvoorwaarden.
- We schaffen de contingentering, die het artsenaantal beperkt, af. De numerus clausus verdwijnt. We hebben meer mensen nodig voor de zorg.

DRIE. GENEESMIDDELEN ZIJN GEEN LUXE

- We voeren het kiwimodel in, een systeem van openbare aanbesteding uit Nieuw-Zeeland. Zo verlagen we drastisch de prijs van geneesmiddelen.
- We willen transparantie bij de aanvragen tot terugbetaling voor nieuwe innovatieve geneesmiddelen. Indien nodig gebruiken we dwanglicenties wanneer firma's onredelijke prijzen vragen.

- We promoten het verantwoord gebruik van medicijnen zowel bij patiënten als bij artsen. We promoten initiatieven naar het voorbeeld van de Onafhankelijke Artsenbezoekers van de vzw Farmaka.
- Beugels en hoorapparaten maken we goedkoper. Met een openbare aanbesteding kunnen we hun prijs met de helft verlagen.

VIER. PRIORITEIT VOOR EEN GEZONDE GEEST

- Met een brede sensibilisatie breken we het taboe rond psychische problemen.
- We investeren in personeel voor de geestelijke gezondheidszorg. Praten werkt meestal beter dan pillen slikken.
- We betalen de behandeling bij een psycholoog volledig terug voor alle leeftijden, voor alle aandoeningen en voor alle sessies die een psycholoog nodig acht.
- We gaan voor een brede groep eerstelijnspsychologen en versterken de Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg (CGG) voor een betere toegang tot gespecialiseerde therapie in de tweede lijn.
- Voor mensen met ernstige psychiatrische problemen zetten we prioritair in op een uitbreiding van de mobiele teams, zowel voor crisissituaties als voor nazorg en chronische zorg.

VIJF. GEEN WINST IN DE ZORG, MAAR SOLIDARITEIT

- Wij gaan voor een groeïnorm die overeenkomt met de noden: jaarlijks 2,2%, zoals voorgesteld door het Planbureau.
- We schroeven de hospitalisatieverzekeringen terug. De premies moeten omlaag.
- We behouden de rol van de ziekenfondsen in onze zorg.
- We herzien de financiering van de Vlaamse Zorgverzekering en van de Assurance Autonomie in Wallonië (waarvoor iedereen hetzelfde bedrag betaalt ongeacht het inkomen). De zorg die daarmee betaald wordt, nemen we op in de sociale zekerheid.

ZES. VOORKOMEN IS BETER DAN GENEZEN

- We verhogen de financiering van preventie. We trekken het budget op naar 3% van het nationale budget voor gezondheidszorg. Een kwart van deze preventie richt zich naar kinderen.
- We investeren in efficiënte wetenschappelijke methodes. Zo werken we met community oriented care (preventieprojecten van onderuit) met speciale aandacht voor kansengroepen.
- We bestrijden obesitas en zetten in op gezonde voeding en op voldoende beweging voor iedereen. Te beginnen bij de scholen met gratis gezonde maaltijden en fruit.

VISIE

Iedereen heeft het recht zo gezond mogelijk te leven. Daar heb je een overheid voor nodig die er een prioriteit van maakt. Het neoliberalisme echter wil dat de overheid zich terugtrekt en plaatsmaakt voor de privé. Maar marktwerking kan niet leiden tot gelijke kansen in de zorg. Integendeel. In een markt krijg je een tweedeling, met betere of snellere zorg voor wie meer kan betalen.

Onze geneeskunde is een prestatiegeneeskunde: hulpverleners worden betaald per prestatie. Met zo'n vertrekpunt draait alles vooral rond het behandelen van ziektes in plaats van het bevorderen van de gezondheid. Niet het geld, maar de patiënt en zijn gezondheid dienen voor ons centraal te staan.

De liberale minister Maggie De Block bespaarde op de zorg ten koste van toegankelijkheid en kwaliteit. Gevolg: langere wachtlijsten, minder dienstverlening, hogere facturen. Onderzoek wijst uit dat tweederde van de Belgen zich zorgen maken: "Misschien zal ik de zorg niet kunnen betalen als ik ziek valt of ouder wordt." Bij de winsten van de farmaceutische industrie en bij de inkomens van bepaalde specialisten kan er geld vrijgemaakt worden voor een betere gezondheidszorg.

EEN. ZONDER GELD NAAR DE HUISARTS: EEN SOCIALE EN STERKE EERSTE LIJN

Al 45 jaar kunnen patiënten zonder te betalen terecht bij de groepspraktijken van Geneeskunde voor het Volk. Dat is niet niks: de huisarts is het eerste aanspreekpunt bij een gezondheidsprobleem, daar zijn financiële drempels nefast.

Helaas denkt minister De Block daar anders over. Eind 2016 voerde ze een moratorium in voor de oprichting van nieuwe forfaitaire praktijken zoals de wijkgezondheidscentra en de groepspraktijken van Geneeskunde voor het Volk. Die forfaitaire praktijken krijgen hun middelen rechtstreeks van de ziekteverzekering, dus zonder kosten voor de patiënt. De minister vond dat het budget voor zulke praktijken te sterk stijgt. Dat is nochtans zo logisch als wat, want ze zijn zo populair dat hun aantal en het aantal ingeschreven patiënten fors stijgen. Voor de medewerkers en de patiënten in de forfait was deze stop van De Block een aanval op hun model van sociale geneeskunde.

Het forfaitstelsel is het toekomstmodel. De wijkgezondheidscentra bieden een betere toegankelijkheid en een cluster van verschillende disciplines waardoor samenwerken gemakkelijker wordt. Deze centra scoren ook beter voor preventie en voor doorverwijzing naar een specialist, zo wijzen studies uit. Wij willen het ontradende beleid omkeren: tegen 2025 willen we met de centra 1 miljoen mensen bereiken.

Ook de overige 10,5 miljoen Belgen moeten zonder financiële drempels naar hun dokter kunnen gaan. In de helft van de EU-lidstaten is de huisarts gratis voor de patiënt. Dat willen wij ook in België. Daarvoor veralgemenen we het derdebetalerssysteem. Digitaal kunnen we dat vlot bruikbaar maken voor de artsen en ook voor andere disciplines in de eerste lijn zoals kinesisten en tandartsen.

Het zijn grote plannen voor de eerste lijn. Maar ze zijn nodig. De eerste lijn is de basis van de hele gezondheidszorg. Als die niet goed werkt of niet goed toegankelijk is, zit de toestroom naar de gespecialiseerde zorg scheef. Het aandeel van de eerste lijn in het budget van de gezondheidszorg is minder dan 5%. Dat aandeel is veel te klein.

TWEE. GEEN TWEE SNELHEDEN IN ONZE ZIEKENHUIZEN

Je zou tegenwoordig twee keer nadenken voor je je laat opnemen in een ziekenhuis. Ziek zijn is niet leuk, maar de factuur achteraf is vaak ook geen lachertje. Zo swingen de kosten van de supplementen in eenpersoonskamers de pan uit. Om dat te kunnen betalen, nemen mensen een hospitalisatieverzekering. In 2014 hadden 9 miljoen Belgen al zo'n verzekering. Maar als de facturen stijgen, gaan ook de verzekeringspremies omhoog.

Een derde van de ziekenhuizen zit vandaag in het rood. Met de supplementen in eenpersoonskamers wordt dat tekort in het budget opgevangen. Het is een bedenkelijke regeling die zorgt voor het onbehaaglijke gevoel van een tweesnelhedengeneeskunde. Waarom moet je meer betalen voor een arts als je een duurdere kamer neemt? Gaan de artsen dan beter hun best doen?

Bij de hervorming van de ziekenhuisfinanciering zal ook een hartig woordje gesproken moeten worden over de onredelijk hoge lonen van sommige specialisten. Nierspecialisten, radiologen, klinisch biologen... ze verdienen volgens de studie van het Federaal Kenniscentrum KCE uit 2012 – de enige studie die een licht werpt op de verdiensten van specialisten in dit land, zo'n goed bewaard geheim is het –, meer dan 250.000 euro bruto. Te veel.

Wij stellen voor alle specialisten een vast salaris te betalen. Dat is nu al het geval voor professoren in universitaire ziekenhuizen. Dat voorstel kan een einde maken aan de prestatitis: door artsen per prestatie te betalen, wordt overconsumptie gestimuleerd. Dat is zo voor knie-operaties, maagonderzoeken of CT-scans

bijvoorbeeld. Met een vast salaris zal de arts zich kunnen concentreren op wat goed is voor de patiënt. Uiteindelijk is dat wat de meeste artsen vooral willen. Maar met hun financiering van vandaag spelen financiële bekommernissen voortdurend mee. Neem die weg en je creëert veel meer ruimte en energie voor zorg.

De zo vrijgekomen middelen kunnen gaan naar waar het in de ziekenhuizen erg fout loopt: naar de personeelsbezetting. Werklast en onderbezetting zijn op veel diensten een ernstig probleem. In België zijn er 11 bedden per verpleegkundige, in Europa is dat slechts 8 bedden. Vier op de tien verpleegkundigen geven aan dat ze, als ze het konden overdoen, voor een ander beroep zouden kiezen. Dat is een verontrustend cijfer. Het is ook wat de patiënt voelt. Er is geen tijd voor verzorging of uitleg, alles moet snel snel gaan. Wij willen dat veranderen.

DRIE. GENEESMIDDELEN ZIJN GEEN LUXE

Wie ziek is, heeft er veel voor over om te genezen. Daar maakt de farmaceutische industrie misbruik van. Ze legt de prijs van geneesmiddelen veel hoger dan wat het werkelijk kost om die medicijnen te ontwikkelen en te produceren. Het loopt zo de spuigaten uit dat patiënten een behandeling niet kunnen betalen. Het stelt ook de sociale zekerheid voor grote problemen om dat allemaal terug te betalen.

Er bestaat een alternatief: het kiwimodel, naar het geneesmiddelenbeleid in Nieuw-Zeeland. De PVDA-volksvertegenwoordigers dienden daar in 2017 een juridisch uitgewerkt wetsvoorstel voor in. In het kiwi-model neemt de overheid de touwtjes in handen: een commissie van onafhankelijke experts kiest op basis van wetenschappelijke studies de beste geneesmiddelen en vervolgens wordt voor de geselecteerde geneesmiddelen een openbare aanbesteding uitgeschreven. Zo wordt de beste prijs bedongen. Die aanpak staat haaks op het huidige systeem waar de terugbetaling van nieuwe geneesmiddelen afhangt van wat de farma-industrie beslist op de markt te brengen. De prijsdalingen in Nieuw-Zeeland waren spectaculair.

Er worden veel nieuwe medicijnen ontwikkeld. Daardoor stijgt het budget voor geneesmiddelen. Om het geheel beheersbaar te houden, moet de overheid ook op dit vlak de controle in handen hebben. Maar weer gebeurt het omgekeerde. In 2015 sloot minister Maggie De Block een funest Toekomstpact met de farma-industrie. In ruil voor een kleine prijsdaling van al leverbare geneesmiddelen beloofde de minister de terugbetaling te versnellen voor veel nieuwe medicijnen die eraan kwamen. Daarmee gaf ze de farmaceutische bedrijven een vrijgeleide om de prijs te vragen die ze willen. Geheime prijsafspraken waarbij de bedrijven in ruil voor een snelle terugbetaling een klein deeltje van hun prijs laten zakken, was vroeger een uitzonderingsmaatregel: het artikel 81. Maar de voorbije drie jaar is artikel 81 al gebruikt voor tientallen gevallen. Het zou over de periode 2015-2018 gaan over een totaal bedrag van 2,88 miljard euro.

“Er is geen alternatief”, reageerde de minister, want zonder artikel 81 zouden veel patiënten een betere behandeling met nieuwe geneesmiddelen moeten missen. Maar dat hoeft helemaal niet zo te zijn. Volksgezondheid gaat voor op patenten. Daarom laat het internationale recht het gebruik van dwanglicenties toe. Een generische fabrikant kan dan het geneesmiddel maken voor een fractie van de geldende prijs. Dat is het geval voor sofosbuvir, een nieuw middel tegen hepatitis C. De prijs in België voor drie maanden behandeling is 45.000 euro, terwijl het middel in India via een licentie voor 300 euro verkocht wordt. Die dieverij moet stoppen! Jean-François is 27 jaar. Hij heeft CTX, een zeldzame hersenziekte. Zonder behandeling leidt de ziekte tot dementie en verlamming, en uiteindelijk de dood. Het Italiaanse farmabedrijf Leadiant heeft het monopolie voor de behandeling binnengehaald. En meteen verhoogde Leadiant de prijs van 38 euro naar 12.500 euro per maand. Totaal onbetaalbaar! Op kap van mensen met een ziekte, op kap van de sociale zekerheid. Met een dwanglicentie kan dit farma-banditisme gestopt worden.

Naar het voorbeeld van Nieuw-Zeeland kan ook een deel van de opbrengst van het kiwimodel gebruikt worden om meer te informeren over geneesmiddelen. Zo was er de vzw Farmaka, een onafhankelijk centrum dat het verantwoord gebruik van geneesmiddelen promootte, onder andere met het project Onafhankelijke Artsenbezoekers en met publicaties. Farmaka was een doorn in het oog van de farma-industrie. In 2017

moest het centrum zijn 28 medewerkers ontslaan als gevolg van besparingen van minister De Block. Onderwijs geeft de farma-industrie jaarlijks een half miljard euro uit alleen al om het voorschrijfgedrag van artsen te beïnvloeden. Of hoe de industrie de informatie controleert.

VIER. PRIORITEIT VOOR EEN GEZONDE GEEST

Je gezond voelen is ook goed in je vel zitten. Psychologische moeilijkheden veroveren hand over hand terrein. Flexibiliteit, werkstress, verzuim, onzekerheid... Mensen voelen zich waardeloos en angstig. Iedereen wordt op zichzelf geworpen. De competitie en wedijver kraaien victorie; succes is de maatstaf. En wie mislukt? "Eigen schuld dikke bult."

De cijfers liegen er niet om. Het percentage vrouwen (van 15 jaar en ouder) dat kampt met depressieve gevoelens, is sinds 2008 gestegen van 13 naar 18%. En bij slaapproblemen steeg dat van 24 naar 33%. Toch zoekt vandaag slechts een derde van hen professionele hulp. Door het taboe zetten veel mensen pas laat de stap naar hulpverlening.

Daarnaast is ook de toegankelijkheid een ramp. Voor bijna de helft van de mensen met psychische moeilijkheden is het kostenplaatje zo hoog dat ze geen hulp zoeken of die hulp uitstellen. Ze nemen dan maar hun toevlucht tot medicatie. Een op de acht Belgen gebruikt slaap- en kalmeerpillen. Ons land is daarmee een wereldkoploper. Een consultatie bij een privé psycholoog kost al gauw 50 tot 75 euro. Voor veel mensen is dat te duur. In de Centra Geestelijke Gezondheidszorg (CGG) is de prijs lager maar zijn de wachttijden lang. Wie in 2016 een ernstig psychisch-psychiatrisch probleem had, moest 45,6 dagen wachten op een eerste intakegesprek.

De drempels naar de geestelijke gezondheidszorg moeten weg, met een degelijk terugbetalingssysteem voor psychologen. Minister De Block kwam opscheppen dat zij daarvoor zou zorgen. Iedereen vroeg zich af: "Toch niet met haar minibudget van amper 22,5 miljoen euro?" Later bleek wat haar zogenaamde terugbetaling inhield: terugbetaling enkel voor mensen tussen 18 en 65 jaar, enkel voor welbepaalde aandoeningen, en enkel voor acht beurten.

Wij willen met een deel van de opbrengst van het kiwimodel de volledige terugbetaling voor alle patiënten financieren: voor alle leeftijden, voor alle aandoeningen en voor alle sessies. Dat is een maatregel die zich op termijn terugverdient want minder mensen gaan nog medicatie nodig hebben. Meer praten en minder pillen slikken zou veel mensen vooruithelpen.

VIJF. GEEN WINST IN DE ZORG, MAAR SOLIDARITEIT

De besparingen hollen de solidariteit uit waarmee de financiering van onze gezondheidszorg is opgebouwd. Vandaag betaalt de patiënt al een vierde van alle uitgaven uit eigen zak. Hospitalisatieverzekeringen nemen een te grote plaats in. Wij schaffen de supplementen af, betalen hoor- en andere medische apparaten terug en beteugelen op die manier de privéverzekeringen.

We weten naar waar een financiering via privéverzekeraars leidt. We hoeven maar naar Nederland te kijken. Wat een verschil met onze ziekenfondsen en onze sociale zekerheid! In onze sociale zekerheid betaal je meer naarmate je meer verdient. De sterkste schouders dragen de zwaarste lasten. Niet zo bij je privéverzekeraar. Die bepaalt de hoogte van je premie op basis van leeftijd en gezondheidstoestand. Zieken en ouderen moeten meer betalen. Of komen niet meer in aanmerking en moeten tevreden zijn met een verzekering die minder dekt.

De privéverzekeraars duiken in de gaten die de besparingen de afgelopen jaren geslagen hebben. De regeringen van Di Rupo en Michel verlaagden de vastgelegde groeinorm voor de gezondheidszorg van 4,5% naar eerst 3% en nu 1,5%. Nochtans weet de regering ook dat de gezondheidszorg volgens het Planbureau

jaarlijks met 2,2% moet kunnen groeien om tegemoet te komen aan de stijgende noden.

Het is in de gezondheidszorg zoals bij het openbaar vervoer: door onderfinanciering gaat de kwaliteit achteruit en dan ... komen de liberalen roepen dat alles beter zou zijn met privébeheer. Die vicieuze cirkel van besparingen en commercialisering legt de Europese Unie op aan de lidstaten.

Ook in België hebben we de ervaring van wat het gevolg is als zulke privébedrijven ziekenhuizen mogen beheren. Een consortium met onder andere Sodexo kreeg van de regering-Di Rupo de toestemming in Gent een nieuw forensisch psychiatrisch centrum te openen. Een paar jaar na de opstart sloeg de zorginspectie alarm: de personeelsbezetting was zo laag dat er niet altijd een verpleegkundige aanwezig was op elke afdeling. Er waren therapeutische assistenten aangenomen zonder het juiste diploma. Sommigen waren in een vorig leven buitenwipper (!) of ober geweest. Is dat de zorg waar we naartoe willen?

Door de zorg voldoende te financieren roepen we de commercialisering een halt toe. Als het Planbureau inschat dat een groeinorm van 2,2% nodig is, dan moeten we die 2,2% ook mogelijk maken. Is het niet vanzelfsprekend dat we als samenleving ervoor kiezen een deel van onze economische groei te besteden aan betere zorg?

ZES. VOORKOMEN IS BETER DAN GENEZEN

De werkomstandigheden, het milieu, de woning ... ze zijn allemaal bepalend voor onze gezondheid. Gezondheid is geen zaak van artsen alleen, maar van alle beleidsdomeinen, van heel de maatschappij. Nu ziet het beleid preventie als een te besparen kostenpost. Maar elke euro die een maatschappij in preventie investeert, verdient zich in veelvoud terug.

Achter de grote gezondheidsproblemen van overgewicht en rookverslaving schuilt een industrie. Dagelijks worden we overspoeld door reclame voor ongezonde voeding. De gezonde "boodschappen van algemeen nut" van de overheid, kunnen daar niet tegenop. Wij willen de rollen omkeren. Het geldt dat de tabaksindustrie in lobbywerk investeert, willen wij gebruiken om mensen zoveel mogelijk aan te sporen de sigaret te laten. Alle rookstop-programma's maken we daarbij gratis.

Preventie moet de consument inspireren en motiveren, niet beschuldigen of bestraffen zoals de suikertaks van minister De Block dat doet. Deze taks zal het consumptiepatroon niet veranderen, ze moet het gat in de begroting dichten. Wij willen niet alleen naar de consumptie kijken, maar ook naar de productie. Het overmatig gebruik van suiker, vet en zout in producten moet verboden worden. We willen scholen gratis gezonde maaltijden en tussendoortjes laten aanbieden.

KOM OP

VOOR JE

PENSIOEN

www.pvda.be

4. RECHT OP PENSIOEN

STANDPUNT

Iedereen heeft recht op rust en vrijheid na een leven van intense arbeid. Dat is een kwestie van maatschappelijke vooruitgang en eerlijke verdeling. De regering-Di Rupo en de regering-Michel hebben beslist ons langer te doen werken voor minder pensioen. Wij willen een ommezwaai, een eerlijk pensioen voor iedereen. We verhogen de pensioenen tot minimum 1.500 euro netto en verlagen de wettelijke pensioenleeftijd weer naar 65 jaar.

WAT WIJ WILLEN

EEN. VOLWAARDIG PENSIOEN OP 65 JAAR

- We brengen de wettelijke pensioenleeftijd terug naar 65 jaar. Werken tot 67 is onrechtvaardig en onhaalbaar.
- We maken het vervroegd pensioen weer mogelijk vanaf 60 jaar.
- We installeren weer landingsbanen voor 55-plussers zodat werken ook voor oudere werknemers werkbaar blijft.
- Voor wie vroeg begon te werken in een zwaar beroep behouden we het brugpensioen op 58 jaar.

TWEE. VERSTERK HET WETTELIJK PENSIOEN

- We trekken het wettelijk pensioen voor werknemers en zelfstandigen op naar 75% van het gemiddeld loon of beroepsinkomen.
- We trekken het minimumpensioen op naar 1.500 euro netto per persoon. Wie een leven lang gewerkt heeft, heeft recht op een menswaardig inkomen.
- We beperken het maximumpensioen tot 3.000 euro netto per maand, zijnde twee keer het minimumpensioen. Ministers en parlementairen bouwen op een of twee mandaten bijna evenveel pensioen op als gewone werknemers na een heel mensenleven. Zulke privileges maken we ongedaan.
- We garanderen een goed pensioen voor jong en oud, geen laag “basispensioen” dat mensen verplicht bovenop nog dure, onzekere en complexe privéverzekeringen af te sluiten.

DRIE. WERK DE GENDERPENSIOENKLOOF WEG

- Meer dan de helft van de vrouwen heeft geen 1.000 euro pensioen per maand. We versterken de pensioenrechten van vrouwen en werken de ongelijkheid weg.
- We brengen een volledige loopbaan voor vrouwen terug naar 40 jaar. Daardoor telt elk jaar een beetje meer mee voor de opbouw van het wettelijk pensioen.
- We herstellen tijdskrediet en loopbaanonderbreking als volledig gelijkgestelde periodes voor de pensioenopbouw.
- We zetten stappen in de richting van een 30-urenweek. Zo maken we de combinatie tussen arbeid en gezin beter haalbaar.

VIJF. ONS PENSIOEN IS EEN RECHT, GEEN TOMBOLA

- We behouden een pensioensysteem waarbij je vaste rechten opbouwt voor elk gewerkt jaar, geen puntensysteem dat onze pensioenen automatisch koppelt aan de levensverwachting en de begroting, waardoor iedereen langer moet werken voor minder pensioen.
- We installeren een rechtvaardige financiering, die onze sociale zekerheid versterkt in plaats van ze af te breken.

VISIE

EEN. VOLWAARDIG PENSIOEN OP 65 JAAR

“We hebben niets opgelost door de pensioenleeftijd op te trekken naar 67 jaar. We hebben geen werkbaar werk geschapen voor ouderen, geen extra jobs gecreëerd voor jongeren en mensen niet gezonder gemaakt. Het was op de keper beschouwd een simplistische maatregel die heel veel mensen in de miserie heeft gestort”. Aan het woord is de Canadese premier Justin Trudeau, een volbloed liberaal. Ook Canada had de pensioenleeftijd verhoogd naar 67 jaar. De nieuwe regering van Trudeau heeft ze, onder zware druk van heel de samenleving, terug naar 65 jaar gebracht.

Bij de verkiezingen in 2014 beloofden alle partijen uitdrukkelijk dat ze de pensioenleeftijd zouden handhaven op 65 jaar. “Er komt geen verhoging van de wettelijke pensioenleeftijd”, zo stond in alle partijprogramma’s te lezen. Kiezersbedrog, zo bleek achteraf. Drie weken nadat de regering-Michel het levenslicht zag, trok een mensenzee van 120.000 verontwaardigde burgers door de straten van Brussel. De publieke opinie keerde zich tegen de regering. Het ongenoegen over het kiezersbedrog is blijven bestaan, ook vandaag nog. De sociale beweging is zich blijven verzetten. Volksvertegenwoordiger Raoul Hedebouw van de PVDA verzette zich vijf jaar in het parlement tegen de ondemocratische verhoging van de pensioenleeftijd tot 67 jaar.

Dezelfde politici die ons verplichten te werken tot 67, konden zelf nog altijd met pensioen gaan vanaf 55 jaar. En na een of twee mandaten in het Parlement hebben zij al evenveel pensioen opgebouwd als een gewone werknemer in een heel leven. Die privileges voor de politieke elite vinden wij onaanvaardbaar.

“Slechts een op de tien mensen zal effectief moeten werken tot 67 jaar”, zei liberaal Pensioenminister Daniel Bacquellaine na de grote betoging in Brussel eind 2014. Slechts een op de tien? De regering-Michel heeft de afgelopen jaren alle mogelijkheden om vroeger met pensioen te gaan afgebouwd:

- Het vervroegd pensioen trok de regering op naar 63 jaar. Maar wie geen 42 jaar gewerkt heeft, mag niet stoppen op 63 jaar. Een drama voor vrouwen, van wie drie op de vier niet aan 42 gewerkte jaren raken, omdat vrouwen nog altijd meer zorg-, opvoedings- en huishoudtaken op zich nemen.
- De regering maakte de bruggepensioneerden (SWT’ers) beschikbaar voor de arbeidsmarkt. Word je ontslagen met brugpensioen, dan kan je enkele weken later opnieuw opgeroepen worden te gaan werken voor een lager loon op 60 km van huis.
- Wie een zwaar beroep uitoefent, is helemaal de sigaar. De regering beloofde een speciale regeling, maar die kwam er niet. Ook mensen met een zwaar beroep moeten nu minstens 42 jaar werken om ten vroegste op 63 met pensioen te mogen gaan. Wie geen 42 jaar gewerkt heeft – de realiteit voor heel wat poetsvrouwen, verpleegsters, verzorgsters in kindercrèches en zoveel andere mannen en vrouwen – moet nu doordoen tot 64, 65, 66 of 67 jaar.

Op 67 jaar is elk beroep te zwaar. Het is geen toeval dat de pensioenleeftijd van oudsher tussen 60 en 65 jaar ligt. Op die leeftijd hebben de meeste mensen niet meer de kracht om te functioneren zoals vroeger. 40% van de 60-jarigen heeft gezondheidsproblemen. 10% is dan al overleden, ook vandaag nog.

Onderzoek wijst uit: een minister, een eurocommissaris, een bankier of een kaderlid leven gemiddeld tien jaar langer dan een bouwvakker, een poetsvrouw, een interimarbeider, een verpleegkundige, kortom werknemers die zwaar werk verrichten. Voor de levensverwachting in goede gezondheid loopt dat verschil zelfs op tot twintig jaar. Vroeger werden de verschillen inzake levensverwachting kleiner, vandaag groeien ze opnieuw omdat de levensverwachting bovenaan de sociale ladder stijgt terwijl ze onderaan daalt. Wie een zwaar beroep heeft, is sneller versleten of opgewerkt. Maar werkgevers en rechtse partijvoorzitters willen dat niet zien. Volgens hen “zijn er geen zware beroepen, alleen zwakke lichamen”.

Iedereen heeft recht op rust en vrijheid in de herfst van zijn leven. Dat is geen “privilege”, maar een mensenrecht. Wie minder lang leeft of minder lang in goede gezondheid verkeert, heeft het recht vroeger met pen-

sioen te gaan. Maar de regering-Michel wijst dat recht af. Ze bouwt het vervroegd pensioen af, ze schaft het brugpensioen (SWT) af en weigert veel zware beroepen als zwaar te erkennen. De eerste grote stap werd gezet in 2005 met het Generatiepact van de ministers Bruno Toubon en Frank Vandenbroucke. Vervolgens zette de regering-Di Rupo in 2012 het mes in het vervroegd pensioen en de gelijkgestelde periodes. De regering-Michel heeft vanaf 2014 de wettelijke pensioenleeftijd verhoogd, het vervroegd pensioen verder afgebroken en de brugpensioenen bijna volledig afgeschaft door de leeftijd op te trekken naar 60 jaar en de beschikbaarheid in te voeren. Ze heeft tot slot, spijs alle beloftes rond werkbaar werk, ook de landingsbanen vanaf 55 jaar afgeschaft om ze pas toe te laten vanaf 60 jaar. Zo wordt het recht op rust en vrijheid aan het einde van het leven terug een privilege voor ministers, parlementairen en CEO's, kortom voor mensen die zich alles kunnen permitteren.

Wij willen geen privileges, maar we willen wel een rechtvaardig pensioensysteem. En daarom voeren wij de leeftijden 65-60-55 terug in:

- We brengen de wettelijke pensioenleeftijd terug naar 65 jaar.
- We maken het vervroegd pensioen weer mogelijk vanaf 60 jaar, na een loopbaan van 40 jaar.
- We installeren opnieuw landingsbanen voor 55-plussers, zodat werken ook voor oudere werknemers werkbaar blijft.
- Voor wie vroeg begon te werken in een zwaar beroep behouden we het brugpensioen op 58 jaar.

TWEE. VERSTERK HET WETTELIJK PENSIOEN

“Niemand gaat pensioen verliezen. Niemand!” Dat zei OpenVld-voorzitster Gwendolyn Rutten eind 2017. Als we vandaag de balans opmaken, dan zien we dat de regering-Michel diep in onze pensioenen sneed:

- Afschaffing van de pensioenbonus: 180 euro minder pensioen per maand voor wie doorwerkt tot 65 jaar.
- Loopbaanonderbreking en bepaalde vormen van tijdscrediet tellen niet meer mee voor je pensioen: 50 euro minder per maand.
- Minder pensioen voor bruggepensioneerden (SWT'ers) die op vroege leeftijd zijn beginnen te werken: tot 140 euro pensioen kwijt per maand.
- Minder pensioen voor werknemers die met brugpensioen gaan na een lange loopbaan, voor mensen onder de 50 jaar die werkloos worden, voor ambtenaren, voor wie nu al met pensioen is (stijging van de belastingen op pensioenen).

De pensioenleeftijd verhogen en de uitkeringen afbouwen: het is de algemene trend in Europa, een race naar de bodem. De eerste, wettelijke pijler wordt afgebroken met de belofte van een sterkere (private) tweede en derde pijler. Volgens de Europese Commissie zal het wettelijk pensioen in vergelijking met het gemiddelde loon verder dalen van 44% in 2013 naar 34,9% 2060. Dat is een vijfde minder. De Belgische vooruitzichten zijn al even belabberd. Door alle pensioenmaatregelen van de regering-Michel zullen in 2060 de gepensioneerden een kwart minder pensioen hebben dan vandaag in verhouding tot het bnp. Met andere woorden: het aantal gepensioneerden groeit, maar van de taart die wij allemaal samen bakken zal het deel dat naar de pensioenen gaat, veel minder snel groeien dan de taart zelf.

“Wie een goed pensioen wil, moet zelf zijn verantwoordelijkheid opnemen,” zegt Pensioenminister Bacquelaire. De pensioenspecialist Jan Spooren van de N-VA vult hem aan: “Wie een eigen huis heeft en wat spaargeld, moet van een pensioen van 1.100 euro kunnen leven.” Gemakkelijk gezegd, als je zelf als minister 10.000 euro per maand verdient!

De private pensioenen zijn de pensioenen van de ongelijkheid. De helft van alle uitbetaalde bedrijfspensioenen in België gaat naar 5% van de werknemers. De topman of -vrouw van een beursgenoteerd bedrijf krijgt gemiddeld een mooie pensioenpremie van 320.000 euro per jaar. Die CEO's bouwen met allerlei fiscale voordelen een privaat pensioen op dat 100 keer hoger ligt dan dat van gewone werknemers. Zo groeit de pensioenkloof uit tot een gapende diepte.

Private verzekeraars en banken steken daarbij een belangrijk deel van onze pensioenspaarcentjes in hun zakken. Ze doen dat door tal van kosten aan te rekenen. Tot 20% van het ingelegde kapitaal ben je daaraan kwijt. De wettelijke eerste pijler is veel goedkoper. Zij is ook veel veiliger. Tijdens de laatste crisis zijn duizenden pensioenfondsen over kop gegaan. Ook in ons land is APRA Leven, een private verzekeraar, in de crisis gebleven. Duizenden werknemers zagen hun pensioencentjes in rook opgaan.

Na een leven lang werken, moet je recht hebben op een goed pensioen. Een goed pensioen, geen “basispensioen” zoals Groen voorstelt. Dat is een kwestie van rechtvaardigheid, respect en efficiëntie. De wettelijke pensioenen kosten minder en beschermen ons beter tegen verlies en waardevermindering. Maar in België zijn ze veel te laag. Wij willen een geleidelijke verhoging door volgende maatregelen stap voor stap in te voeren.

- Vandaag krijgen werknemers en zelfstandigen als pensioen slechts 60% van hun gemiddeld loon of beroepsinkomen. Wie minder dan 45 jaar gewerkt heeft, krijgt minder dan 60% van zijn of haar gemiddeld loon. Daarom trekken wij het wettelijk pensioen voor werknemers en kleine zelfstandigen op naar 75% van hun gemiddeld loon of beroepsinkomen.
- Daarnaast trekken we het minimumpensioen op naar 1.500 euro netto per maand om menswaardig te kunnen leven.
- We beperken het maximumpensioen tot 3.000 euro netto per maand, zijnde twee keer het minimumpensioen. Ministers, parlementairen, gouverneurs, de hoogste magistraten en diplomaten moeten inbinden, werknemers en kleine zelfstandigen krijgen meer.
- We trekken het loonplafond voor de berekening van het wettelijk pensioen van werknemers op naar 75.000 euro per jaar, in plaats van de 55.000 euro van vandaag. Daardoor kunnen werknemers met een hoger inkomen ook hogere pensioenrechten opbouwen binnen de wettelijke eerste pijler.

DRIE. WERK DE GENDERPENSIOENKLOOF WEG

Vrouwen worden voor wat ze in hun leven presteerden met een kluitje in het riet gestuurd: wanneer zij met pensioen gaan hebben ze gemiddeld 34% minder dan mannen. Een kwart van de vrouwen in ons land heeft geen 750 euro pensioen per maand. Meer dan de helft van de vrouwen heeft geen 1.000 euro pensioen per maand.

Vrouwen werken veel deeltijds: 44% is dat bij ons. Niet omdat ze dat per se willen of ervoor kiezen. Ons land telt 162.000 onvrijwillig deeltijdsen en dat cijfer is vrouwelijk. Deeltijds werken is dikwijls de enige mogelijkheid om gezin en arbeid te combineren, zeker als tegelijk de “prijs” van een voltijdse baan door de kosten voor de kinderopvang te hoog is.

Vrouwen onderbreken hun loopbaan ook veel vaker, bijvoorbeeld voor zorg- en opvoedingstaken. Zeven op de tien vrouwen nemen ouderschaps- of zorgverlof, tegenover drie op de tien mannelijke collega's. Door die onderbrekingen bouwen vrouwen een loopbaan op die korter is dan bij de mannen: negen op de tien vrouwen halen niet het aantal vereiste loopbaanjaren, inclusief de gelijkgestelde periodes, voor een volledig pensioen. Dat betalen ze dan cash met een lager pensioen.

Vroeger was een volledige pensioenloopbaan voor vrouwen gelijk aan 40 jaar. Elk jaar telde daardoor een beetje meer mee. De regering-Dehaene heeft dat verhoogd naar 45 jaar, zonder ook maar iets te veranderen aan de ongelijkheden op de arbeidsmarkt, de kosten voor kindercrèches of de zorglasten voor familieleden van oudere medeburgers. Een loopbaan van 45 jaar is lang niet overal de standaard. En dat hoeft ook niet zo te zijn. Ze is eigenlijk helemaal achterhaald. De wereld van de arbeid ziet er vandaag totaal anders uit. De vrouwelijke en ook de mannelijke loopbanen zijn steeds wisselvalliger, minder continu, dikwijls ook precair.

De regering-Di Rupo en de regering-Michel hebben de gelijkgestelde periodes voor zorg en werkloosheid afgebouwd en de voorwaarde om met vervroegd pensioen te gaan veel strenger gemaakt: 42 gewerkte

jaren om op 63 jaar met pensioen te mogen gaan. Driekwart van de vrouwen komt niet aan 42 gewerkte jaren. Niet omdat ze niet zouden werken, wel omdat ze nog altijd meer zorg-, opvoedings- en huishoudtaken op zich nemen.

Onze visie op het pensioen van morgen gaat uit van kortere loopbanen en volledige gelijkstelling van zorg- en opvoedingstaken. De vroegere maatregelen in die richting willen wij herstellen:

- We brengen de volledige loopbaan voor vrouwen terug naar 40 jaar. Daardoor telt elk jaar een beetje meer mee voor de opbouw van het wettelijk pensioen.
- We stellen periodes van zorgverlof, ziekte en werkloosheid volledig gelijk, zoals dat voor kort het geval was.
- We zetten in op landingsbanen met arbeidsduurvermindering vanaf de leeftijd van 55 jaar. In Oostenrijk bijvoorbeeld kunnen vrouwen vanaf 53 jaar halftijds gaan werken, met behoud van 75 procent van hun loon; dat is de populaire Altersteilzeit. Met zulke maatregelen maak je “werkbaar werk” concreet. In Denemarken zijn er voor acht op de tien kinderen onder de drie jaar opvangplaatsen in kindercrèches: dubbel zoveel als bij ons. Dát is zorgen voor alternatieven.

Een kortere pensioenloopbaan voor vrouwen is een tijdelijke oplossing die de feitelijke ongelijkheid corrigeert voor een gelijk recht op pensioen. Op termijn willen we inzetten op werkbaar werk voor iedereen, een kortere werkweek voor vrouwen én mannen, meer betaalbare opvangplaatsen voor kinderen en ouderen, een herwaardering van de zorgarbeid en een kordate aanpak van de loonkloof op de arbeidsmarkt.

VIER. **ONS PENSIOEN IS EEN RECHT, GEEN TOMBOLA**

De regering-Michel wilde een puntensysteem invoeren. Door het pensioenverzet is dat niet gelukt. De volgende regering gaat dat opnieuw proberen, hetzelfde kiezersbedrog plegen als met de 67 jaar. Het puntenpensioen doet iedereen systematisch langer werken voor minder pensioen. Dat zien we in Zweden waar je nu al tot je 68,5 jaar moet werken om hetzelfde pensioen te krijgen. Of in Duitsland, waar de pensioenen ten aanzien van de lonen met 10% gedaald zijn na de invoering van het puntensysteem. Het puntensysteem maakt van ons pensioen een tombola. Het maakt de hoogte van je pensioen afhankelijk van factoren die niets met je eerdere loon te maken hebben en waar je geen vat op hebt: de gemiddelde levensverwachting, financiële crisissen, de begroting, de staatsschuld, het loon van andere werknemers.

Wij willen een goed pensioen, ook voor de jongeren. Ons land heeft bijna de laagste pensioenen van Europa en zelfs die zouden onbetaalbaar zijn? Ja, we leven langer. Neen, dat maakt de pensioenen niet onbetaalbaar. Want we worden ook altijd productiever. We doen alsmar meer met minder mensen.

De toename van de productiviteit heeft vooral te maken met innovatie. Nieuwe machines en technieken nemen werk over. De menselijke geest blijft innoveren. Na de stoommachines, de verbrandingsmotor en de computer volgt vandaag, als vierde industriële revolutie, de artificiële intelligentie van de robots en machines. Ook dat zal de productiviteit van onze arbeid verder doen toenemen.

De vraag is: zetten we die stijgende productiviteit van arbeid om in rust en vrijheid na de loopbaan? Of onderwerpen we alles aan de competitiviteit, de omzet, de winst van aandeelhouders? Dat is de inzet van het pensioendebat. Wij willen samen de keuze maken om de vruchten van de groeiende arbeidsproductiviteit eerlijker te verdelen.

Het proces van vergrijzing is een proces van 20 tot 30 jaar. Wij koppelen daar een langetermijnvisie aan die de rijkdom anders verdeelt. Het is een herverdeling met vier hoekstenen. Een herverdeling vanuit de solidariteit.

- De belangrijkste hoeksteen: de sokkel van de sociale zekerheid verbreden met meer stabiele en goed betaalde banen. Elke stijging van de tewerkstellingsgraad met 1% vermindert de vergrijzingskost met 0,5%. Voorwaarde is wel dat het over banen gaat met een goed sociaal statuut, niet over preciaire pseu-

do-jobs waar geen sociale bijdragen op betaald worden.

- De tweede hoeksteen is de miljonairstaks. Vorig jaar telde België 114.200 miljonairs. Op twee jaar tijd kwamen er 12.000 miljonairs bij. De overgrote meerderheid van de Belgen is voorstander van een vermogensbelasting. Een miljonairstaks raakt alleen de allerrijksten. De Federale Adviesraad voor Ouderen stelt voor de pensioenen mee te financieren met een vermogensbelasting. Dat doet ook de Commissie Pensioenhervorming. Waarom maakt dat voorstel dan nog steeds geen deel uit van het pensioendebat?
- De derde hoeksteen is de strijd tegen grote belastingfraude en -ontwijking. Volgens nationale en internationale schattingen loopt die fraude en ontwijking in ons land op tot 9% van ons bbp. Dat is 36 miljard euro, bijna evenveel als we vandaag aan de pensioenen uitgeven. In de context van LuxLeaks, SwissLeaks, Panama Papers en Paradise Papers is een worstcase-scenario aan de orde. Minstens een deel van dat geld kunnen we recupereren als we het bankgeheim opheffen, de openbaarheid van alle financiële verrichtingen invoeren en de grote fiscale fraude ernstig bestraffen. De afkoopwet doet nu net het tegenovergestelde. Grote fiscale fraudeurs komen weg met administratieve geldboetes. Die wet maakt fiscaal frauderen rendabel!
- Als vierde hoeksteen moeten we ook de houtworm in het systeem evalueren, te weten: de stelselmatige verlaging van de werkgeversbijdragen aan de sociale zekerheid. Die houtworm vreet al jaren aan het stelsel en woekert verder in allerlei extralegale betalingen, vrijstellingen, loonsubsidies. Het kost de sociale zekerheid in 2018 al 16 miljard euro per jaar, zo berekende het Federaal Planbureau. Sommige van die voordelen moeten we beoordelen en koppelen aan strikte, waterdichte voorwaarden voor bijkomende tewerkstelling.

Het recht op pensioen is het recht op rust in goede gezondheid. Dat recht staat onder druk. Want gepensioneerden “brengen niets op”. En alles “wat niets opbrengt” is in dit systeem een probleem. Het is tijd daarover alarm te slaan. Ons pensioen is een recht, geen tombola. Wie zijn leven lang gewerkt heeft, heeft recht op vrijheid en rust met een fatsoenlijk inkomen. Minstens 1.500 euro. Als dat in Frankrijk, Oostenrijk, Denemarken en Luxemburg kan, waarom dan hier niet?

GEEF

ARMOEDE

GEEN KANS

STEM FENOMENAAL SOCIAAL

PVDA

SOCIAAL

RECHTVAARDIG

ACTIEF

www.pvda.be

5. GEEF ARMOEDE GEEN KANS

STANDPUNT

Verbijsterd zien we hoe groot de kloof wordt tussen arm en rijk. Het regeringsbeleid duwt mensen in armoede en het aantal miljonnairs naar recordhoogte. Zo kan het niet verder. We maken van de strijd tegen de groeiende armoede een topprioriteit. We zorgen voor vast en volwaardig werk, ook voor mensen in een maatschappelijk kwetsbare positie. We bouwen een doelgerichte dienstverlening uit en garanderen iedereen een inkomen boven de armoedegrens. We pakken armoede structureel aan en maken van wonen, werk en sociale zekerheid een basisrecht voor iedereen.

WAT WIJ WILLEN

EEN. GARANDEER IEDEREEN EEN INKOMEN BOVEN DE ARMOEDEGRENS

- Iedereen heeft recht op een menswaardig bestaan.
- We trekken het leefloon op tot minstens de Europese armoedegrens. Iedereen met een (gezins)inkomen onder die armoedegrens ontvangt een leefloon.
- We trekken alle minimumuitkeringen (voor ouderen, zieken, mensen met een beperking, pensioenen ...) op tot boven de Europese armoedegrens.
- We individualiseren het recht op het leefloon.

TWEE. ZET DEURWAARDERS AAN DE DEUR

- We voorkomen het ophopen van schulden en doen daarom een intense controle op de hele kredietsector met daarbij consequente, strenge sancties. We werven daarvoor extra personeel aan bij de inspectiediensten.
- We versterken het aanbod van laagdrempelige schuldhulpverlening en budgetbegeleiding bij het OCMW en het CAW (Centrum Algemeen Welzijnswerk).
- We geven als overheid het goede voorbeeld door zelf geen incassobureaus en deurwaarders in te schakelen.
- We overleggen met onderwijsinstellingen en ziekenhuizen voor een verbod incassobureaus in te schakelen bij de inning van onbetaalde facturen.
- We verbieden de politiediensten mee te werken aan de inbeslagname van inboedels bij maatschappelijk kwetsbare gezinnen.

DRIE. VAST EN VOLWAARDIG WERK, OOK VOOR MENSEN IN EEN KWETSBARE POSITIE

- Werk blijft de belangrijkste hefboom om uit armoede en isolement te geraken. We investeren resoluut in opleiding, begeleiding en duurzame tewerkstelling, ook voor maatschappelijk kwetsbare groepen.
- Het overheidsperoneel moet de samenleving weerspiegelen: met ook kortgeschoolden, mensen met een beperking, jongeren, mensen met een migratieachtergrond. We stoppen het uitbesteden van jobs voor kortgeschoolden.
- We scheppen 20.000 nieuwe, volwaardige jobs in de sociale economie en werken zo de wachtlijsten weg. De overheid geeft het voorbeeld met eigen sociale tewerkstellingsprojecten voor mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt.
- Ervaring en competenties verdienen evenzeer erkenning als een diploma en we voeren een beleid van nultolerantie tegen racisme en discriminatie. Zo creëren we extra tewerkstellingskansen.

- Van grote ondernemingen die overheidscontracten krijgen of subsidies en belastingvoordelen ontvangen, eisen we een sociale clausule. Zij moeten voorzien in een aantal duurzame werkplaatsen voor mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt, en in hun begeleiding.

VIER. GEEN MENS OP STRAAT

- We bouwen een toegankelijke woonbegeleiding uit die uithuiszettingen voorkomt en ze limiteert tot er een alternatieve huisvesting voorhanden is
- We kiezen voor Housing First. Geef dakloze mensen en gezinnen een vaste woonst en bouw daar hulpverlening en goede begeleiding rond op.
- We zetten leegstaande sociale woningen in als tijdelijke woning voor dakloze mensen en gezinnen. We zorgen voor een breder aanbod van transitwoningen voor mensen in noodsituaties.
- We breiden de nachtopvang voor daklozen uit, het hele jaar door. We investeren daarbij in specifieke nachtopvang voor gezinnen zodat niemand, en zeker geen kind, nog op straat moet slapen.

VIJF. ENERGIE EN WATER ZIJN MENSENRECHTEN

- We breiden de doelgroep van het sociaal tarief voor gas en elektriciteit uit.
- We rekenen geen herinnerings- of aanmaningskosten aan bij basisbehoeften als energie en water. We helpen mensen in plaats van hen nog dieper in de schulden te duwen.
- Met een derdebetalersstelsel voor nieuwe energiezuinige toestellen en voor renovaties helpen we mensen energie te besparen.
- We garanderen de toegang tot stromend water en energie. Niemand wordt nog afgesloten. Schulden worden niet langer afbetaald via de budgetmeter, maar met een werkelijk haalbaar afbetalingsplan, onder professionele begeleiding.
- Budgetmeters kunnen alleen op vrijwillige basis. We schrappen de dure “ontradingstarieven” van budgetmeters. Mensen met een budgetmeter krijgen automatisch het sociaal tarief of het goedkoopste tarief op de markt.
- We richten een Energiefonds op om zware energieschulden gedeeltelijk kwijt te schelden wanneer volledige schuldaflossing niet realistisch is.

ZES. GEEF MENSEN IN ARMOEDE HET WOORD

- We versterken de stem van mensen in armoede en laten hen mee het armoedebeleid uittekenen. We investeren in de opleidingen voor ervaringsdeskundigen.
- We investeren duurzaam in verenigingen waar mensen in armoede het woord nemen en in sterk sociaal werk. We beperken ons niet tot individuele hulpverlening, maar pakken de structurele oorzaken van armoede aan. De sociale grondrechten staan daarbij voorop.
- Het beroepsgeheim van de sociaal werker is heilig, zodat mensen ook de minder rooskleurige delen van hun verhaal op tafel kunnen leggen.

ZEVEN. SOCIALE DIENSTVERLENING OP MENSENMAAT

- We draaien de inkanteling van het OCMW in de gemeente terug. We maken het OCMW eindverantwoordelijke voor de coördinatie van de strijd tegen de armoede, in samenwerking met het middenveld.
- We garanderen dat maatschappelijk werkers voldoende tijd krijgen voor een kwalitatieve dienstverlening waarbij persoonlijke benadering, volledig onderzoek van alle rechten en nazorg centraal staan.
- Een bijzonder comité, dat volstrekt onafhankelijk van de gemeenteraad functioneert, behandelt de individuele dossiers bij het OCMW.
- Elke dienstverlening moet bereikbaar, begrijpelijk en behulpzaam zijn. Zo worden drempels weggewerkt.
- We investeren in bijkomende tolk-uren. Dat verbetert de kwaliteit van de hulpverlening.
- We zorgen dat sociale rechten zoveel mogelijk automatisch toegekend worden. Daarnaast is een

rechtenverkenning van belang: voor iedereen nagaan op welke rechten en sociale tegemoetkomingen hij of zij recht heeft.

- We verkleinen de papiermolen, die vaak voor een onoverkomelijke drempel zorgt. Zo voeren we het “only once-principle” in: een document moet je maar één keer binnenbrengen in plaats van telkens opnieuw.

ACHT. MAAK VAN DE STRIJD TEGEN ARMOEDE EEN TOPPRIORITEIT

- We geven het armoedebelief vorm in samenspraak met verenigingen waar mensen in armoede het woord nemen en met het sociale middenveld.
- We herstarten de Interministeriële Conferenties Armoede om de strijd tegen de armoede te coördineren.
- We voeren een armoedetoets in voor alle beleidsbeslissingen.
- We sluiten langetermijn convenanten met het sociale middenveld en wijzen elke commercialisering of vermarkting van sociaal werk af. We zetten in op structurele financiering. Succesvolle tijdelijke projecten verankeren we en schalen we op tot onderdelen van het reguliere beleid.
- We investeren in sociale wijkhuizen waar elke inwoner terecht kan voor een brede en laagdrempelige hulpverlening.
- We investeren in bijkomende straathoekwerkers, jeugdwerkers en andere outreachende sociaal werkers.

VISIE

Er loopt iets grondig fout. Een op de zes kinderen in België groeit op in kansarmoede en hun aantal neemt gestaag toe. 15% van de Belgen overleeft met een inkomen onder de armoedegrens. Nog meer mensen – één op de vijf – kunnen op het einde van de maand amper de eindjes aan elkaar knopen.

Tegelijk stijgt het aantal miljonnairs in ons land. Wie miljoenen bezit wordt gemakkelijk rijker, maar wie in armoede opgroeit geraakt daar erg moeilijk uit. Wie komaf wil maken met armoede moet die onrechtvaardigheid aanpakken.

Vandaag vinden ministers dat armoede je eigen schuld is: je moet maar beter je best doen. Dat verhaal klopt niet. Het is hard zoeken naar een vaste job of een behoorlijke woonst als er veel te weinig beschikbaar zijn. Armoede moet je structureel aanpakken en dat is niet alleen voordelig voor mensen in armoede, maar voor iedereen.

Enkel op zo'n stevige, brede sokkel kan je ook specifieke maatregelen treffen voor mensen in armoede. Een menswaardig leefloon moet samengaan met een sterke sociale zekerheid; dakloosheid bestrijden is een lege doos zonder een sluitend woonbeleid; toegankelijk en goed onderwijs voorkomt voortijdige uitval.

EEN. GARANDEER IEDEREEN EEN INKOMEN BOVEN DE ARMOEDEGRENEN

Het leefloon ligt heel diep onder de armoedegrens. Voor een alleenstaande bedraagt het 910 euro terwijl de Europese armoedegrens op 1.139 euro staat. Een verschil van 229 euro. Voor een gezin met twee kinderen bedraagt het leefloon 1.255 euro en staat de armoedegrens op 2.392 euro, een hemelsbreed verschil.

Ook bijna 90% van de andere minimumuitkeringen ligt onder de armoedegrens: de minimum werkloosheidsuitkering, het minimumpensioen (inkomensgarantie voor ouderen), de minimum ziekte-uitkering.

Mensen verzeilen zo in een dagelijks gevecht om de eindjes aan elkaar te knopen. Wie een groot deel van

de dag moet besteden aan overleven, heeft maar weinig ruimte vrij voor het maken van plannen of om de problemen duurzaam op te lossen door naar een gepaste opleiding of job te zoeken of de gezondheid te verbeteren.

Iedereen heeft recht op een menswaardig bestaan. Wij willen alle uitkeringen, leeflonen en pensioenen optrekken minstens tot aan het referentiebudget voor een menswaardig inkomen (wat overeenkomt met de Europese armoedegrens). Wij willen ook dat het leefloon regelarm en vrijwel onvoorwaardelijk is. Het leefloon is het allerlaatste vangnet: we willen het gegarandeerd zien voor iedereen met onvoldoende bestaansmiddelen die gedomicilieerd is in de betrokken gemeente of stad. En dat het rekening houdt met een veranderende realiteit. Zo moeten ook cohousing en samenhuizen kunnen zonder dat je een derde van je leefloon verliest. Bij cohousing beschouwt het OCMW je meteen als samenwonende, ook al heb je geen relatie. Het gevolg is dat je leefloon zakt van 910 naar 607 euro. Daarom individualiseren we het recht op een leefloon.

Met de PVDA dienden we in 2017 een wetsvoorstel in voor het optrekken van de uitkeringen boven de armoedegrens. Dat is een haalbare kaart: 1,2 miljard euro volstaat, zo berekende het Planbureau. De maatregel staat bovendien zwart op wit in het regeerakkoord. Alleen heeft de regering altijd geweigerd die belofte in te lossen omdat er “geen geld” was. De regering vond nochtans wel 15 miljard voor de aankoop van nieuwe gevechtsvliegtuigen.

TWEE. ZET DEURWAARDERS AAN DE DEUR

Meer en meer gezinnen zitten met grote schulden, met onbetaalde facturen voor gas, elektriciteit, water, de school, de gezondheidszorg ... Door aanmaningskosten, herinneringsbrieven en deurwaarders verdubbelt een factuur al snel.

Overall lokt en lonkt het gemakkelijke krediet. We zien vaak leugenachtige aanbiedingen, de kredietwaardigheid wordt dikwijls slecht gecontroleerd. We willen een doorgedreven controle op de hele kredietsector. Met consequente en strenge sancties. We werven daarvoor extra personeel aan bij de dienst FOD Economie.

Veel mensen moeten een beroep doen op schuldhulpverlening, maar vaak wachten ze erg lang om hulp te zoeken. Dat maakt de dossiers complex en moeilijk. We versterken het aanbod van laagdrempelige schuldhulpverlening en budgetbegeleiding bij het OCMW en het CAW zodat tijdig ingegrepen kan worden. Wij willen niet dat de overheid zelf incassobureaus en deurwaarders inschakelt. We overleggen met onderwijsinstellingen en ziekenhuizen om hetzelfde te doen. We verbieden de politiediensten mee te werken aan het in beslag nemen van inboedels bij kwetsbare gezinnen.

DRIE. VAST EN VOLWAARDIG WERK, OOK VOOR MENSEN IN EEN KWETSBARE POSITIE

Werk blijft de belangrijkste hefboom om uit de armoede en het isolement te geraken. We hebben vaste, volwaardige jobs nodig. De VDAB en ook het OCMW willen mensen snel – al te snel – laten doorstromen naar werk. Dat wordt dan een tijdelijke, flexibele en/of laagbetaalde job. Zo is de “artikel 60-tewerkstelling” vaak tijdelijk en heel laag betaald. We willen voluit investeren in opleiding, begeleiding en duurzame tewerkstelling, ook voor maatschappelijk kwetsbare groepen.

Wij willen dat de overheid een divers personeelsbeleid voert dat de realiteit in de samenleving weerspiegelt: met ook kortgeschoolden, mensen met een beperking, jongeren, mensen met een migratieachtergrond. We draaien de uitbesteding van jobs voor kortgeschoolden terug. We geven ervaring en competenties evenveel erkenning als een diploma en voeren een nultolerantiebeleid inzake van racisme en discriminatie.

Zo creëren we extra tewerkstellingskansen.

De sociale economie is een tussenstap voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, voor sommigen is het een eindhalte. Deze werkplaatsen moeten een goede sociale omkadering en een billijk loon hebben. In Vlaanderen staan vandaag 18.000 mensen op de wachtlijst voor zo'n werkplaats. We scheppen daarom 20.000 nieuwe plaatsen in deze sociale economie. De overheid geeft het goede voorbeeld door te investeren in eigen sociale tewerkstellingsprojecten voor mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt.

Van grote ondernemingen die overheidscontracten krijgen of subsidies en belastingvoordelen ontvangen, bedingen we een sociale clause. Zij moeten voorzien in een aantal duurzame werkplaatsen voor mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt en in de nodige begeleiding van deze mensen.

VIER. GEEN MENS OP STRAAT

Al is de toegang tot een degelijke huisvesting verankerd in de Grondwet, toch is dat voor velen geen realiteit. Wonen is meer dan een goede woning vinden. Het is ook: de woning behouden, onderhouden en zich goed voelen in de buurt. Daarom willen we een toegankelijke woonbegeleiding die uithuiszettingen voorkomt en limiteert tot waar een alternatieve huisvesting voorhanden is.

Het recht op degelijke huisvesting wordt flagrant geschonden bij daklozen. Dakloosheid betreft niet alleen mensen die op straat slapen. Veel mensen overnachten noodgedwongen bij vrienden, familie of kennissen, wat hen in een kwetsbare positie brengt. Ze moeten toegang hebben tot een en degelijke noodopvang die geen voorwaarden stelt. We investeren daarom in specifieke nachtopvang voor gezinnen. We vergemakkelijken het om verkrotte woningen die langdurig leegstaan te renoveren tot betaalbare huurwoningen. We zetten leegstaande sociale woningen in als tijdelijke woning voor dakloze mensen en gezinnen. We zorgen voor een groter aanbod van transitwoningen voor mensen in noodsituaties.

Maar dat volstaat niet. We maken geen einde aan dakloosheid door mensen weg te jagen zoals dat met de "onbeslaapbare" banken het geval is. Wij opteren voor het principe Housing First, dat huisvesting erkent als een onvoorwaardelijk basisrecht. Housing First gooit de logica om: huisvesting in een stabiele en kwaliteitsvolle woning is de eerste stap. Pas daarna volgt begeleiding. Een woonst is namelijk essentieel om toegang te krijgen tot andere rechten, zoals het recht op gezondheid, op waardigheid en op een privé- en familieleven. Met dat uitgangspunt slaagden Finland en Noorwegen erin het aantal dakloze mensen effectief te doen dalen.

VIJF. ENERGIE EN WATER ZIJN MENSENRECHTEN

Onze Grondwet bepaalt dat iedereen recht heeft op een menswaardig bestaan. Zonder water of zonder energie is dat recht niet gegarandeerd. Want water en energie zijn levensnoodzakelijk. Ze zijn onontbeerlijk voor gezondheid en welzijn. Mensen ervan afsluiten kan dan ook niet. Jarenlang voerde de PVDA in Antwerpen actie tegen het afsluiten van mensen van de drinkwatervoorziening en dwong zo een verbod op afsluitingen af. Dat verbod willen we wettelijk verankeren.

Om iedereen toegang te geven tot alle nodige energie en water, moet de factuur fors omlaag. We breiden ook de doelgroep van het sociaal tarief voor gas en elektriciteit verder uit. We helpen mensen energie te besparen met een derdebetalerssysteem voor nieuwe energiezuinige toestellen en voor renovaties.

We rekenen geen herinnerings- en aanmaningskosten aan als het over deze basisbehoeften gaat. We helpen mensen in plaats van hen nog dieper in de schulden te steken. Nooit werden zoveel afbetalingsplannen voor energie opgestart als in 2017, maakte de Vlaamse regulator VREG bekend. Wie schulden maakt bij een commerciële leverancier, wordt "gedropt" naar de sociale leverancier. Die laat een budgetmeter plaatsen

waarmee de schulden afbetaald worden. Met een budgetmeter kan je alleen elektriciteit of gas krijgen als je de meter eerst oplaadt. Dat is een ontoereikende en averechtse maatregel. Ze maakt mensen net meer energiearm. Want die gaan energie gebruiken naar het beschikbare budget en niet naar behoefte. De sociale leverancier rekent dan ook nog eens een duurder “ontradingstarief” aan, met als argument dat hij wil vermijden dat mensen bij hem “blijven hangen”. Ze moeten de vrije energiemarkt op van zodra de schulden afgelost zijn.

De budgetmeter is ook helemaal geen structurele oplossing. Hij plaatst mensen gewoon voor de keuze: ofwel geen energie meer ofwel schulden maken op andere posten. Budgetmeters kosten de gemeenschap ook nog eens handenvol geld. Wij willen dat omkeren door het recht op energie voorrang te geven op het aflossen van de schulden. We garanderen de toegang tot stromend water en energie. Niemand wordt nog afgesloten. We investeren in budgetbegeleiding en we maken een wettelijk kader voor werkelijk haalbare afbetalingsplannen, ook voor de commerciële leveranciers (zolang die er zijn). We maken van de budgetmeter een vrijwillig instrument voor mensen die daar baat bij hebben. We schrappen het dure ontradingstarief van de budgetmeter. Mensen met een budgetmeter krijgen automatisch het sociaal tarief of het goedkoopste tarief op de markt.

De schuldenberg kan soms zo hoog oplopen dat volledige schuldaflossing onrealistisch is. Dan is het aangewezen (een deel van) de schuld kwijt te schelden. We richten daarvoor een Energiefonds op.

ZES. GEEF MENSEN IN ARMOEDE HET WOORD

Mensen in armoede kunnen niet volwaardig participeren aan de samenleving, en dat op allerlei vlakken. Om dat te doorbreken, moeten zij zich samen zetten. Hier biedt België een voorbeeld: de “verenigingen waar armen het woord nemen”. Die vormen en versterken de individuele en groepsidentiteit van de leden met activiteiten die een doel op zich zijn. Daarnaast organiseren de grotere verenigingen acties en campagnes gericht naar lokale en bovenlokale overheden.

Door het woord te geven aan mensen in armoede, streven ze ook een democratiserend effect na: ze brengen hun kijk op de dingen in het debat. Deze verenigingen geven we duurzame financiële ondersteuning en betrekken we als volwaardige partner in alle betrokken instanties. Dat mag niet afhangen van de willekeur van de bevoegde minister. Op dat vlak is de situatie er sterk op achteruitgegaan. Wij willen de stem van mensen in armoede versterken en laten hen mee het armoedebeleid uittekenen. We investeren ook in de opleidingen voor ervaringsdeskundigen.

Ook sociaal werk versterkt mensen in armoede. Sociaal werkers ijveren voor mensenrechten van kwetsbare groepen, ze hebben oog voor de diverse problemen op allerlei levensdomeinen. Sociaal werkers kunnen individuele hulp bieden. Maar heel veel hangt af van de mate waarin het beleid investeert in de toegang tot de sociale grondrechten. Welke rol kunnen hulpverleners daarbij spelen? De taak van het sociaal werk bestaat erin de mensen in armoede inzicht te geven in hun situatie en in de manier waarop zij mee hun rechten kunnen afdwingen. Sociaal werk heeft de taak de stem van de mensen die onbeschermd zijn, hoorbaar te maken. Zo versterkt sociaal werk het democratische gehalte van onze samenleving.

De beste hulpverlening is degene die vanuit de leefwereld van de doelgroep vertrekt en die de mensen respecteert. Bij de huisartsen van Geneeskunde voor het Volk staan arts en patiënt op gelijke voet. Dat moet ook gelden voor sociaal werk. Daarom is het beroepsgeheim van de sociaal werker heilig, zodat mensen ook de minder rooskleurige delen van hun verhaal op tafel kunnen leggen. Dat beroepsgeheim werd recent ingeperkt op federaal niveau.

ZEVEN. SOCIALE DIENSTVERLENING OP MENSENMAAT

De vroegere Commissies van Openbare Onderstand waren een “armenzorg” voor wie uit de boot viel. Die armenhulp was een gunst en geen recht. Met de OCMW-wet van 1976 werd deze hulp een recht: “Elke persoon heeft recht op maatschappelijke dienstverlening. Die heeft tot doel eenieder in de mogelijkheid te stellen een leven te leiden dat beantwoordt aan de menselijke waardigheid. Er worden OCMW's opgericht met als opdracht deze dienstverlening te verzekeren.” Het was de stap van armenzorg naar welzijnszorg. Het was de erkenning van het feit dat de vrije markt met zijn grillen geen bestaanszekerheid kan bieden. Maar deze wettelijke opdracht wordt vandaag uitgehouden. We lijken op de terugweg naar de vroegere armenzorg. Hulp vanuit het OCMW wordt zeer voorwaardelijk en beperkt tot de “goede armen”. De “onwaardige armen” worden van hulp en een menswaardig bestaan uitgesloten.

Bovendien besliste de Vlaamse regering om het OCMW vanaf 2019 in te kantelen in – zeg maar “op te slorpen door” – de gemeentelijke administratie. De specifieke invalshoek van het OCMW, die van deze instelling een best practice in Europa maakte, zal verdwijnen. In Wallonië en Brussel staat men terecht veeleer schoorvoetend tegenover deze maatregel.

We draaien de inkanteling van het OCMW terug. We maken het OCMW eindverantwoordelijk voor de coördinatie van de strijd tegen de armoede. We garanderen dat maatschappelijk werkers voldoende tijd krijgen voor een kwalitatieve dienstverlening, waarbij de persoonlijke benadering, het volledige onderzoek van alle rechten en de nazorg centraal staan. Individuele dossiers bij het OCMW moeten behandeld worden door een bijzonder comité dat volledig onafhankelijk staat van de gemeenteraad, zonder politici maar met professionals uit de sociale sector en ervaringsdeskundigen. Elke dienstverlening moet bereikbaar, begrijpelijk en behulpzaam zijn. Zo worden drempels weggewerkt. We investeren in bijkomende tolk-uren, dat verbetert de kwaliteit van de hulpverlening.

Daarnaast zorgen we ervoor dat sociale rechten zoveel mogelijk automatisch toegekend worden. Een rechtenverkenning op elke openbare dienst is van belang: voor iedereen nagaan op welke rechten en sociale tegemoetkomingen men recht heeft. We voeren het “only once-principe” in: als je een papier eenmaal binnenbrengt, moet het ook gebruikt worden voor andere aanvragen. Dat maakt de zaken voor iedereen eenvoudiger, ook voor wie niet in armoede leeft en zeker ook voor de administratie.

ACHT. MAAK VAN DE STRIJD TEGEN ARMOEDE EEN TOPPRIORITEIT

Een armoedebeleid is geen éénspoorbeleid maar een meersporenbeleid. In alle beleidsdomeinen dient aandacht te gaan naar de preventie en bestrijding van armoede. Daarom voeren we voor elke beleidsbeslissing een armoedetoets uit. We herstarten de Interministeriële Conferenties Armoede om de strijd tegen armoede te coördineren en te winnen. Daarbij focussen we op de maatschappelijke structuren die armoede en sociale uitsluiting (re)produceren.

De verenigingen waar mensen in armoede het woord nemen en het sociale middenveld zijn partners om het sociale beleid vorm te geven. Zij hebben de expertise die je als politicus of als bestuur niet bezit. Daarom moet het middenveld de nodige autonomie krijgen om zijn expertise in te brengen, ook al schopt het daarmee al eens tegen de schenen.

De samenwerking met sociale organisaties moet verlopen in een geest van respect en erkenning. Vermarkting staat ver weg van die dialoog want bij vermarkting bepaal je als bestuur van bovenaf wat er moet gebeuren en zoek je daar een uitvoerder voor. Je maakt sociale organisaties ook monddood, want welke organisatie zal u nog tegenspreken als haar middelen van u afhangen? In geen geval wordt sociale dienstverlening in handen gegeven van vennootschappen met een winstoogmerk. We sluiten langetermijn convenanten met het sociale middenveld. We zetten in op structurele financiering. We kiezen ervoor succesvolle tijdelijke projecten te verankeren en op te schalen tot onderdelen van het reguliere beleid.

We willen een brede, laagdrempelige dienstverlening dicht bij de mensen. Met in elke wijk een wijkhuis dat focust op de sociale grondrechten van elke inwoner. Vanuit zo'n wijkhuis gaan buurtwerkers en straathoekwerkers de wijk in om mensen te bereiken die de weg naar het wijkhuis niet vinden. Zij kunnen ook specifieke noden van de wijk detecteren.

6. SOCIALE BESCHERMING

STANDPUNT

De regering opent de jacht op langdurig zieken en werklozen, een beleid dat het slachtoffer de schuld geeft. Wij geven zieken zekerheid. Wij verhogen de danig lage ziekte-uitkeringen en we begeleiden langdurig zieken naar aangepast werk. We investeren in opleiding, stages en coaching van werklozen en wijzen sanctionering en dalende werkloosheidsvergoedingen af. We beschermen het recht op sociale zekerheid en zorgen ervoor dat vervangingsinkomens de welvaart volgen.

WAT WIJ WILLEN

EEN. STOP DE JACHT OP LANGDURIG ZIEKEN

- We schrappen de wet-De Block die het mogelijk maakt langdurig zieken sneller te ontslaan.
- We garanderen zieke werknemers gedurende de eerste twee maanden ziekte 100% gewaarborgd loon. De ziekte-uitkering vanaf de derde maand trekken we op tot 80% van het loon.
- We zetten in op de vrijwillige re-integratie van langdurig zieke werknemers. We geven hen recht op een stapsgewijze werkherhvatting en zetten in op aangepast werk. Werkgevers verplichten we alle opties uit te putten: minder werkuren, aangepast werkritme, een andere jobinhoud.

TWEE. PAK DE WERKLOOSHEID AAN, NIET DE WERKLOZEN

- We schroeven de degressiviteit van de werkloosheidsuitkeringen terug.
- We investeren in opleiding, stages en coaching van werklozen, in plaats van sancties en schorsingen.
- We maken maatwerk van arbeidsbemiddeling. We stippelen voor elke werkzoekende een persoonlijk trajectplan uit. We geven competenties evenzeer erkenning als diploma- en ervaringsvoorwaarden.
- We centraliseren het werkaanbod in heel België in één databank.
- We garanderen jongeren binnen het jaar na het afstuderen een zinvolle stage, met correcte loon- en arbeidsvoorwaarden.
- We zorgen voor continuïteit in de zoektocht naar werk. Kwetsbare werkzoekenden kunnen tijdens hun eerste jaar op de werkvloer een beroep blijven doen op jobcoaching en taalcoaching door de VDAB.
- We zetten in op taal- en beroepsopleidingen voor kortgeschoolde jongeren en versterken de sectorale opleidingsfondsen. We staan erop dat de werkgevers hun beloofde vormingsinspanningen nakomen.
- We laten werkplek-leren en stages op de werkvloer zoveel mogelijk uitmonden in duurzame jobs, onder meer in de sociale economie.

DRIE. MENSWAARDIGE VERVANGINGSINKOMENS

- We maken alle sociale uitkeringen welvaartsvast. Als het gemiddelde inkomen stijgt, moeten ook pensioenen, werkloosheids- en andere uitkeringen volgen.
- We individualiseren het recht op een sociale uitkering, te beginnen met de werkloosheidsuitkeringen.
- We kennen sociale rechten automatisch toe.

VISIE

EEN. STOP DE JACHT OP LANGDURIG ZIEKEN

Iedereen moet “geresponsabiliseerd” en “geactiveerd” worden, zelfs langdurig zieken, zo wil het de regering. Eind 2016 voerde ze daarom een “re-integratieprocedure” in: na twee maanden ziekte worden

werknemers door de bedrijfsarts van het bedrijf gescreend en gekeurd. De eerste studies daarover wezen uit dat maar liefst zeven op de tien opgeroepen zieke werknemers wegens “medische overmacht” op straat gezet worden, zonder enige ontslagvergoeding en zonder behoud van collectieve sociale rechten. Omdat de bedrijfsarts hen “definitief ongeschikt” verklaart, of omdat de werkgever simpelweg weigert aangepast werk aan te bieden. De re-integratieprocedure wordt zo een kosteloze ontslagmachine op maat van de werkgevers. Werknemers die weigeren in de procedure te stappen, krijgen zware boetes en moeten 5 tot 10% van hun ziekte-uitkering, die gemiddeld nauwelijks 900 euro per maand bedraagt, inleveren.

Minister van Volksgezondheid Maggie De Block verantwoordt deze sancties met de uitleg dat ze de “profiteurs (sic) wil sanctioneren”, en “de karottentrekkers met gerichte controles eruit wil krijgen”. Kankerpatiënten en werknemers met burn-out als profiteurs bestempelen, je moet het maar durven.

Het is onbegrijpelijk dat een partij als de sp.a de verplichte reïntegratietrajecten in het parlement heeft gesteund, samen met de regeringspartijen. De PVDA kiest de kant van de zieken. We schrappen de wet-De Block die het mogelijk maakt langdurig zieken sneller te ontslaan en we verbeteren de rechten van langdurig zieke werknemers.

Tijdens het eerste jaar bedraagt de uitkering voor arbeidsongeschiktheid 60% van het voorafgaande brutoloon. Na één jaar ziekte wordt ze gemoduleerd volgens de gezinssamenstelling: 65% van het begrensd brutoloon voor gezinshoofden, 55% voor alleenstaanden en 40% voor samenwonenden. Dat ligt voor veel langdurig zieken fiks onder de armoedegrens. We garanderen zieke werknemers daarom gedurende de eerste twee maanden 100% van het gewaarborgd loon. We verhogen de uitkering vanaf de derde maand tot 80% van het loon, waarbij ook de werkgevers gedurende de eerste twee jaar een bijdrage betalen – zoals vandaag al het geval is in Nederland. Zo responsabiliseren we werkgevers echt werk te maken van gezondheidspreventie en van de strijd tegen stress en burn-out.

We gaan voor de re-integratie van langdurig zieke werknemers op vrijwillige basis en op het tempo van de werknemer, onder begeleiding van de huisarts. We garanderen het recht op stapsgewijze werkhervatting. Deeltijdse werkhervatting moet ook onbeperkt in de tijd mogelijk zijn, zonder dat het na de periode van gewaarborgd loon leidt tot een financieel verlies voor de werknemer. Werknemers – vooral die met een laag of een gemiddeld loon – verliezen wanneer ze voor meer dan 20% het werk hervatten door de recente regeling van De Block zo’n 200 euro tegenover de oude regeling.

We zien erop toe dat werkgevers bij de re-integratie alle opties uitputten: minder werkuren, aangepast werkritme of een andere jobinhoud. We zetten in op aangepast werk, onbeperkt in de tijd. Daarvoor moet breed binnen het hele bedrijf gekeken worden: binnen de verschillende afdelingen, maar ook binnen eventuele andere (zuster)bedrijven die actief zijn binnen eenzelfde groep. We breiden de controles daarop uit.

TWEE. PAK DE WERKLOOSHEID AAN, NIET DE WERKLOZEN

De “jobdeal” van de regering-Michel is een aantrekkelijk klinkend woord waarmee ze een aantal maatregelen tegen langdurig werklozen probeert verkocht te krijgen. Ze wilde bijvoorbeeld werklozen verplichten gemeenschapsdienst te doen maar zo help je mensen niet vooruit en verdring je ook nog eens vaste, volwaardige tewerkstelling. Opmerkelijk: het Vlaams Belang verzette zich niet tegen de invoering van die gemeenschapsdienst, net zomin als de sp.a. “Gemeenschapsdienst is voor ons geen probleem”, zei Kamerlid Monica De Coninck. Omdat het Grondwettelijk Hof de gemeenschapsdienst voor leefloners onwettelijk verklaarde, kwam er van de maatregel voorlopig niks in huis.

Schoolverlaters hebben nog geen recht op een werkloosheidsuitkering. Werkzoekenden krijgen daarom, wanneer ze een jaar na het beëindigen van hun studies nog altijd geen werk gevonden hebben, een inschakelingsuitkering, waarmee ze financieel het hoofd boven water kunnen houden. Maar in 2015 schrapte de regering-Michel de inschakelingsuitkering voor bijna 30.000 jonge werkzoekenden. Het was een van de omstreden besparingsmaatregelen van de regering-Di Rupo die nu werd ingevoerd.

Ook de uitkeringen voor werklozen staan voor een versnelde afbouw. Kamerlid Raskin van de N-VA zei het zo: “Mijn partij streeft naar een ambitieuze deal. Een verscherpte degressiviteit van de werkloosheidsuitkering moet daar zeker deel van uitmaken. Het beperken van de uitkeringen in de tijd blijft voor ons essentieel, maar deze maatregel vormt alvast een stap in de goede richting.”

De N-VA vindt dat de verscherpte degressiviteit van de werkloosheidsuitkeringen “een positieve stimulans” is. In werkelijkheid duwt de regering langdurig werklozen versneld onder de armoedegrens, met een forfaitaire uitkering van welgeteld 1.052 euro voor een alleenstaande. Probeer daar maar eens een maand mee rond te komen. Een op de twee werklozen loopt een verhoogd risico op armoede. In een gezin met twee niet-werkende ouders loopt het armoederisico zelfs op tot 86%.

De professoren André Decoster (KU Leuven) en Johannes Spinnewijn (London School of Economics) formuleren ernstige bedenkingen bij deze hervorming van de werkloosheidsuitkeringen. Wetenschappelijk onderzoek wijst uit dat dalende uitkeringen niet leiden tot meer tewerkstelling gewoon omdat er onvoldoende aangepaste jobs zijn voor langdurig werklozen. De professoren vinden ook dat met de hervorming een van de basisdoelstellingen van het werkloosheidsstelsel wordt uitgehold, namelijk mensen verzekeren tegen inkomensverlies. Werknemers betalen maandelijks hoge sociale bijdragen om zich te verzekeren tegen werkloosheid. Dat basisgegeven van de sociale zekerheid, het aspect “verzekering”, komt zo in het gedrang.

Wij willen dat de jacht op werklozen stopt. We pakken wel de werkloosheid aan. We zetten in op emanciperende begeleiding en vorming. We investeren in opleiding, stages en coaching van werklozen. We maken maatwerk van arbeidsbemiddeling en scheiden de begeleiding van werklozen van controle en sancties. We stippelen voor elke werkzoekende een persoonlijk trajectplan uit. We zetten competenties voorop, zodat diploma- en ervaringsvoorwaarden minder zwaar doorwegen. We garanderen jongeren binnen het jaar na het afstuderen een zinvolle stage, met correcte loon- en arbeidsvoorwaarden.

We zorgen voor continuïteit in de zoektocht naar een job. Kwetsbare werkzoekenden kunnen tijdens hun eerste jaar op de werkvloer een beroep blijven doen op jobcoaching en taalcoaching door de VDAB. We zetten resoluut in op taal- en beroepsopleidingen voor kortgeschoolde jongeren en versterken de sectorale opleidingsfondsen. We zorgen dat werkplek-leren en stages op de werkvloer zoveel mogelijk uitmonden in duurzame jobs, onder meer in de sociale economie.

DRIE. MENSWAARDIGE VERVANGINGSINKOMENS

We maken alle sociale uitkeringen welvaartsvast: als het gemiddelde inkomen stijgt, moeten ook de pensioenen en de werkloosheids- en andere uitkeringen volgen. Wettelijk is er een enveloppe voorzien om ook de uitkeringen te laten meegenieten van de toegenomen welvaart. Om de twee jaar onderhandelen de sociale partners over de invulling van deze enveloppe. Maar de regering gebruikt dat geld liever om het gat in de begroting te vullen en verminderde de welvaartsenveloppe, bedoeld om de minimumuitkeringen op te trekken, met 40%. Wij willen garanderen dat alle sociale uitkeringen welvaartsvast blijven, zodat de koopkracht van mensen met een uitkering en/of pensioen gegarandeerd is.

We willen dat wie bepaalde sociale rechten heeft, die automatisch toegekend krijgt.

We streven ook naar de individualisering van het recht op een sociale uitkering, te beginnen met de werkloosheidsuitkeringen. Regelingen van vervangingsinkomens blijven ook vandaag nog vaak uitgaan van een traditioneel kostwinnersmodel dat tot het verleden behoort. Vooral vrouwen zijn er het slachtoffer van dat uitkeringen op de gezinssituatie afgestemd worden. Ze krijgen een lagere werkloosheidsvergoeding omdat hun partner een volwaardig, normaal inkomen heeft. De persoon in het gezin die de zorg voor de kinderen opneemt en onbetaalde huisarbeid verricht wordt daardoor nog al te vaak benadeeld. Voor de PVDA moeten de rechten van partners erkend worden. Dat kan alleen door hen volledig gelijk te stellen en vervangingsinkomens te individualiseren, te beginnen met de werkloosheidsuitkeringen, waar het armoederisico zeer hoog is.